

ГОД. XXXII

КН. I

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ: Д-ръ АНДРЕЙ ПИПЕРОВЪ

Редакция и администрация — София, Позитано 6, тел. № 2-75-89
Пощенска чекова смѣтка № 672. Абонаментъ: за членове 40 л., за нечленове 100 л.

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenverbandes, Hauptschriftleiter: Dr. ANDREY PIPEROW
Schriftleitung: Positano 6, Tel. № 2-75-89

Година XXXII

Януарий

Книжка 1

ТРИДЕСЕТЪ И ДВЕ ГОДИНИ „БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ“

Съ настоящата си книжка „Български туристъ“ започва своята тридесетъ и втора годишнина. Времената, които преживяваме, и пълнитъ съ неизвестностъ дни на бъдещето очертаватъ въ тъмни краски възможноститъ за едно културно начинание, каквото е издаването на органа на българскитъ туристи въ неговата досегашна високо-художествена форма. Срещу тѣзи неблагоприятни обективни условия обаче, е изправенъ единъ важенъ факторъ отъ субективно естество, който като вървенъ стражъ и мощенъ покровителъ дава гаранцията, че започнатото дѣло ще бѣде продължено съ същия замахъ и същата въпра, както досега. Това е любовта на организирания български туристъ къмъ неговото списание, това е предаността на всички дейци отъ туристическото движение къмъ тѣхния Съюзъ.

Заради това „Български туристъ“ и презъ настоящата 1940 година ще запази досегашнитъ си форма, начинъ на списване и цена. И ако има промѣни, тѣ ще бѣдатъ ръководени само отъ мисълта за подобрене — особено въ областта на списването. По този поводъ редакцията отправя другарски апелъ къмъ всички известни и неизвестни, признати и непризнати любители на перото за дейно сътрудничество. „Български туристъ“ е свободната трибуна на свободни планински бродници и въ него ще бѣде помѣствано съ удоволствие всичко, което съ достоинство би красило страницитъ му.

Нашата програма? Тя е тази на Българския туристически съюзъ. Да внасяме любовъ къмъ природата и планината, да съемъ красота и другарство въ живота, да градимъ съ въпра и упоритостъ бъдещето, да създаваме съ общественъ трудъ и творческа гордостъ устоитъ на човѣшкото битие — ето лозунгитъ на организиранитъ български туристи; тѣ оставатъ такива и за нашето списание.

Естествено, покрай тѣхъ се поставятъ и по-специални задачи. Последнитъ се обуславятъ преди всичко отъ особения характеръ на списанието като съюзеиъ органъ. Заради това и организационнитъ проблеми

на БТС, такива каквито тѣ се слагатъ отъ неговия начинъ на вътрешно устройство, както и отъ самия животъ, ще бждатъ разглеждани съ грижливостъ и внимание.

Особената роля, която има списанието — да обслужва по-широкъ кръгъ четци — отъ една страна, и задачата му да култивира често пѣти едно ново и по-съзнателно отношение къмъ планината — отъ друга, налагатъ начинъ на списване, който да държи смѣтка и да задоволява и дветѣ тѣзи изисквания.

Нека не се забравя и обстоятелството, че вече отъ 40 години съществува организиранъ туризъмъ въ България. Въ този периодъ отъ време у насъ се създадоха не само отдѣлни единици, а израстнаха цѣли генерации отъ школовани обществено и калени въ планината туристи. Тѣхната нужда за академично, планинарско и научно списание се задоволява почти единствено отъ „Български туристъ“. Въ това отношение особено списанието трѣбва да бжде тласнато напредъ, защото тѣкмо тукъ се чертаятъ насокитѣ за развитието му въ бждеще.

Ние се надѣваме, че настоящата 1940 г., въпрѣки всички прѣчки, ще донесе нови придобивки както за Българския туристически сѣюзъ, така и за неговото списание. Да си пожелаемъ да бжде честита!

„БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ“

ПРИРОДА, ТУРИЗЪМЪ И ПРОСВѢТА

Благодатното въздействие на природата върху тѣлесното развитие, здравето и бодрия духъ на човѣка е всеизвестно. Чрезъ своитѣ чудни явления, чрезъ тайнитѣ си, чрезъ вѣчнитѣ си хубости, тя буди у насъ най-разновидни и най-хубави чувства, създава ни подеиъ и воля за животь, потиква къмъ изкуство и творчество.

Природата, която привлича толкова много поклонници — млади и стари, днесъ е станала чрезъ туризма учителка на полезни знания, станала е, може да се каже, сѣщинско училище, защото тя наистина ни учи, подхранва нашия умъ и е неизчерпаемъ изворъ за наблюдения и проучвания отъ разио естество.

Българската природа, възпѣта и прославена отъ нашитѣ поети, начело съ Ив. Вазовъ, е сѣщо изворъ на тѣлесни и душевни блага за българина и общо за човѣка. Благодарение на нашитѣ туристи, които ни внушиха и завещаха преклонение и обичъ къмъ нея, ние сега, подобно на народния поетъ, заставаме предъ нея съ умиление, възторгъ, съ блага и тихи усѣщания и чувствуваме величието на нейния Творецъ.

Тукъ изпѣква и дѣлото на нашитѣ туристи. Влюбени въ българската природа, въ прелеститѣ на земята ни, въ не-

обятнитѣ простори, поля и гори, въ планинитѣ, въ лазурнитѣ брѣгове на морето и рѣкитѣ, нашитѣ туристи въ продължение на 40 години вече ни зоватъ къмъ природата отъ обичъ къмъ самата нея. А да обичаме природата си, това е все едно да обичаме и родината си, да я обичаме, следъ като сме я и опознали.

Туризмътъ, който ни подканва къмъ природата, подканва ни и да се сближимъ съ нея, добре да опознаемъ родината си и истински да я обикнемъ. Туризмътъ подпомага и учащата се младежъ нагледно и на самого мѣсто да се запознае съ редица географски обекти, да опознае българската земя, нейното минало, прелеститѣ ѝ — да ги опознае и да ги обикне съ ясно съзнание, че изпълнява единъ свой дългъ къмъ Родината.

Нека това съзнание крепне все повече и главно у младитѣ туристи, като окриля тѣхния духъ; нека българскиятъ туризмъ се разраства все повече, та да направи родната природа все по-достѣпна, по-близка и по-мила за всѣко българско сърдце. Туризмътъ, родната природа и просвѣтата на младитѣ туристи трѣбва винаги да бѣдатъ неразривно свързани съ съзнанието на българския туристъ — младъ и старъ.

Проф. д-ръ Б. Филовъ

Министъръ на народното просвѣщение

БАЩИНЪ КРАЙ

Тжгата ми по тебе, край, не стихва,
където азъ живяхъ безъ мжки и тегла,
тамъ твойта нѣжностъ скжпа ме обляхва
и споменътъ за хубави дѣла. . .

Детинството въ живота ми премина,
тамъ първата любовъ се и роди
— душата ми отъ болката неспирна
за тебе, край, все трѣпне и гори!

О, скжпи край на спомени младежки,
сърдцето ми по тебе тѣй тупти —
далечъ отъ тебъ сж днитъ тѣжни, тежки,
наново ти вземи ме, приюти! . .

Тжгата ми по тебе, край, не стихва,
където азъ живяхъ безъ мжки и тегла,
тамъ твойта нѣжностъ скжпа ме обляхва
и споменътъ за минали дѣла!

ВАЛЕНТИНЪ ИСКРЕНСКИ

Балканътъ

Снимка К. Козлевъ

ПЪСЕНЬТА НА БАЛКАНА ДНЕСЪ

Приносъ къмъ заслугитъ на родния туризъмъ

Христо Г. Фърговъ

Необходимо обяснение: Следващитъ редове сж откъслечни впечатления отъ единъ незавършенъ излетъ, предприетъ отъ четирима карловски туристи презъ есенъта на 1938 година изъ околноститъ на току-що построенъ за-слонъ подъ връхъ Юмрукъ-чалъ. Първата нощувка става въ хижа „Юмрукъ-чалъ“, откъдето на следния день къмъ насъ се присъединяватъ още нѣколко излетници; между които: три учителки, двама судетски нѣмци-пжтешественици и пазачътъ на хижа „Юмрукъ-чалъ“.

Къмъ 10 часа преди пладне стигаме за-слона и продължаваме . . .

. . . Следъ кжса почивка въ подножието на Юмрукъ-чалъ и следъ обичайнитъ пухтения и „гледки“ при изкачването, най-сетне, къмъ 11 часа сме на върха. Времето е ясно и слънчево, обаче отъ голѣмитъ изпарения въ низинитъ кржго-

зсрѣтъ е доста ограниченъ, но да му мислятъ тѣзи, които се изкачватъ за първи пжтъ и се надѣватъ да видятъ Дунавъ и Султанъ Селимъ джамия въ Одринъ! Колкото и да напръгатъ зрението си, не ще съзратъ и половината отъ това, което желаятъ, затова пжкъ, когато слѣзатъ долу и почнатъ да разправятъ, само съ малко напръгане на фантазията сами ще повѣрватъ, че всичко сж видѣли. Какго и да е! И сега всички сж доволни, а учителкитъ лудуватъ като деца. Но ето и едно истинско дете се приближава съвсемъ спокойно къмъ насъ. Това е малкото каракачанче Димитъръ — десетгодишенъ — и тукъ, върху най-високия старопланински връхъ, пасе 540 овце самъ, имайки за другаръ рунтаво старо куче, което, ако срещу вълцитъ му дава малко смѣлостъ, срещу мъглитъ, вѣтъра, студа, дъжда и бурята — нищо не може

да му помогне. Срецу тѣхъ, обаче, Димитъръ е „вѣоръженъ“ съ десетина ризи, антерии, кебета, кожухчета и ямурлуци, овчарска гега и една торба, въ която нашироко се разполагатъ коматъ царевиченъ хлѣбъ и праздни захлупци за сирене. Все пакъ, за годинитѣ си той е рѣдко по здравина и рѣсгъ дете, а найчудното, много свободно се държи въ обществото на насъ възрастнитѣ, повечето отъ които сме висшисти. Така: единъ

тукъ въ планината, по всички правила на старата наша взаимоучителна школа.

Къмъ 12 часа, следъ като упѣтваме двамата нѣмци по билото за хижа „Мазалатъ“, останалигѣ се прибираме на обѣдъ край заслона, следъ който всички случайни наши спѣтници днесъ си трѣгватъ обратно, а ние четиримата и пазачѣтъ на хижа „Юмрукъ-чалъ“ оставаме да преспимъ въ заслона, съ намѣрение още тази нощъ да направимъ ново, лун-

Къмъ Мазалатъ

Снимка П. Шандурковъ

отъ насъ го облажава, че тукъ той е най-близко до Бога, но тутакси получава отговоръ, че Господъ билъ още по-нависоко, чакъ на небето! Други го запитва, дали е „богатъ“, на което му се отговаря, че който е богатъ живѣе долу въ града и дохожда тукъ, на връхъ Балкана, само за разходка! А една отъ учителкитѣ го накара да ѝ превежда цѣли изрази отъ български на грѣцки, макаръ че Димитъръ е училъ да пише и чете на грѣцки,

но посещение на Юмука, защото, ако преди години, за да си доставимъ рѣдкото удоволствие да срещнемъ изгрѣва на слънцето отъ върха (преди още да сѣществуваха дъновисти и слънцепоклонници), трѣбваше да пѣтуваме буквално цѣла нощъ, и то направо презъ най-стрѣмнитѣ склонове на Балкана надъ Карлово, тъй като сегашниятъ пѣтъ презъ хижата бѣше неразработенъ, па и неизвестенъ, то днесъ, благодарение на хижата, а най-ве-

че на заслона, безъ лишна умора могатъ да се предприематъ всѣкакви излѣти: и слънчеви, и лунни, и снѣжни и др., съ изключение, все пакъ, на „мъгливитѣ“, защото тогава и върхътъ се не види, и отъ него нищо се не види, па може и отъ самия природопоклонникъ нищо да се не чуе и не види . . .

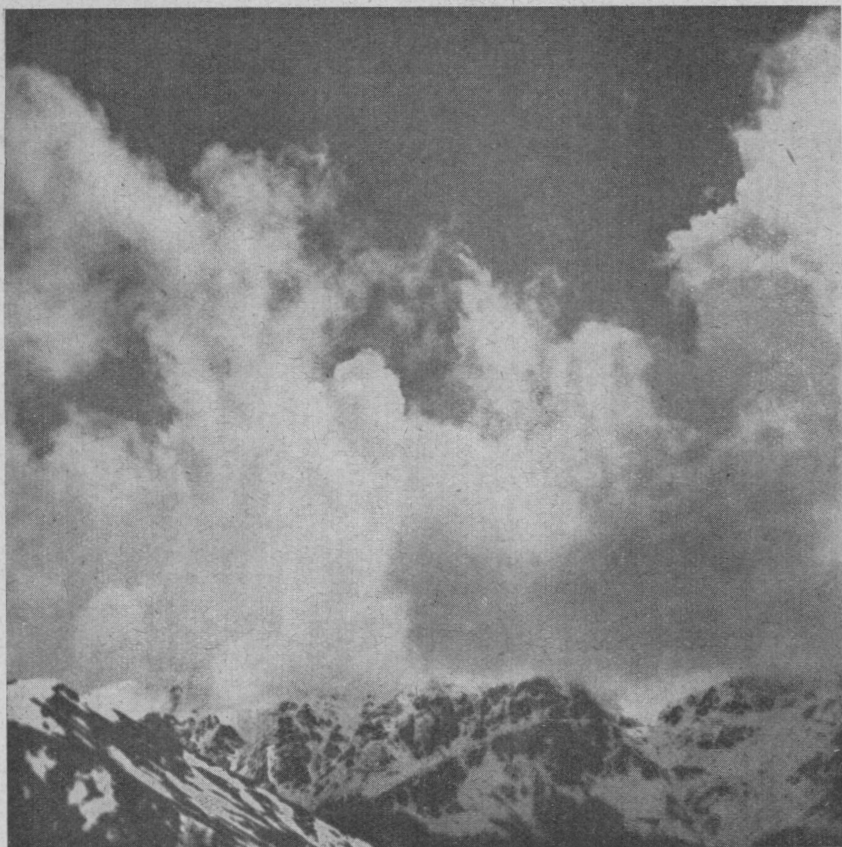
Днесъ, при хубаво време, отъ заслона, само за половинъ день всѣки „срѣденъ“ туристъ може да посети и разгледа: Юмрукъ-чалъ, Мара Гидикъ, изворотъ на Тѣжа, Прѣскалото, Ханъ-мааръ, Раятъ, Джендемътъ и др., а само преди десетина години опитни туристи, за да изкачатъ Юмрука и надникнатъ къмъ Прѣскалото и Джендема, трѣбваше цѣла нощъ като сомнамбули да изкачватъ стрѣмнитъ балкански склонове надъ Карлово и да прекръстосватъ Равнището задъ в. Кочмаръ; презъ деня, капнали отъ умора и безсъние, като пияни да залитатъ или да спятъ вървешкомъ по опаснитъ спусъци и пѣтеки подъ Юмрукъ чалъ, а вечерта да се надпреварватъ съ настѣпващата нощъ, слизайки обратно по отвесни, ронливи и неузнаваеми пѣтища, уловени рѣка за рѣка, съ очи отворени на четири, но „виждащи“ само страхотии, пропасти и привидения . . .

Тѣй бѣше нѣкога, но днесъ не е вече така и ние още отъ сега предвкуσαμε радостта да посрещнемъ довчера изгрѣва на царцата на нощта срѣдъ този тайнственъ и приказенъ чертогъ, да ѝ се поклонимъ, да възпѣемъ хубостта ѝ съ пѣсни, които нощниятъ зефиръ ще разнесе по четиритъ посоки на свѣта, и да изиграемъ едно истинско самодивско хоро върху плещитъ на Юмрука, този бѣлоглавъ и капризенъ старецъ, който не веднажъ ни е сочилъ истински „юмрукъ“ подъ носа . . .

Но . . . има една нашенска: „Полека, да се не спънешъ!“ . . . Надвечеръ, преди да трѣгнемъ за посрѣщане луната, сами ние приемаме едно градоносно и мълниеносно посещение въ заслона. Малко преди това слизатъ отъ върха и се прибиратъ при насъ две загорки и двама за-

горци, жители на близкото село и днесъ случайни туристи-поклонници на Юмрукъ чалъ, а следъ тѣхъ, почти срѣдъ дъждъ, въ заслона се прибиратъ тоже отъ върха туристъ и туристка, и всички, събрани около бумтящата печка, се предаваме напълно въ рѣцетъ на сѣдбата, защото въ продължение на два часа вънъ свива буря и вали ту дъждъ, ту градъ, при нескончаеми мълнии и грѣмотевици, следъ което всичко потъва въ непрогледенъ мракъ и около усамотения на върхъ Балкана заслонъ студениятъ вѣтрър почва да раздипля влажни и задушливи мъгли.

Откъснати напълно отъ живота долу „на земята“, а и не виждайки нищо около насъ и надъ насъ, ние подслоненитъ, първоначално доста плахо, започваме да развиваме различни теории за вѣроятнитъ попадения на грѣмоветъ, устойчивостта на заслона срещу тѣхъ и опасността да бѣдемъ „трѣснати“ всѣки мигъ. Обаче, следъ като „бомбардировката“ малко попремина, повеждаме разговоръ за подобни преживявания изъ миналия туристически животъ, докато най-сетне, следъ полу-успокояване на природата вънъ, поотпускаме се и ние отвѣтре, дори единъ отъ загорцитъ изважда кавалъ и почва да свири. Не бѣше време за нехаресване и мѣсто за музикална критика, но тутакси му забелязваме, че свирната му много бразди — кавалътъ не му е намазанъ! Обаче това съвсемъ не го обижда, нито отчайва и той, захвърляйки ненамазания кавалъ, запѣва съ приятенъ и крѣшенъ гласъ „пѣсни юнашки хайдушки“ и веднага ни грабва и пренася въ ония недалечни времена, когато тукъ, около насъ, сѣ се втрѣшили подвизи и творили легенди, които сега този простонароденъ, но природнонадаренъ и вдѣхновенъ пѣвецъ пѣе и напомня, както ще ги пѣятъ и напомнятъ и много други следъ него, докогато ще се чува по свѣта българското име. И наистина, какъ пѣсенята нѣма да възкреси миналото, какъ нѣма да затрогне сърдцето, какъ нѣма да развихри въображението, когато, ето тукъ, надъ насъ,

Облаци надъ Балкана

Снимка Ц. Цоневъ

около насъ, подъ насъ, наредъ съ вѣковния покровитель и вдъхновитель на народнитъ хайдути Юмрукъ чалъ, и досега още всѣки може да види: и Хайдушкия връхъ и Хайдушкия долъ, и Хайдушката глава, и Хайдушката воденица и Хайдушката софра, и много и много още „хайдушки“ извори, поляни, пещери и свърталища, отдавна забулени съ тайнствения мракъ на забравата и покрити съ праха на миналото, но все още живи въ съзнанието на народа, възпѣвани въ неговитъ юнашки пѣсни, увѣковѣчавани въ неговитъ чудни предания и легенди, изпепелени въ пламъка на неговия свободолобивъ и несъкрушимъ духъ! . . .

И чудно ли е, че тъкмо тукъ се роди и най-великиятъ български хайдутинъ,

който, съ вълшебнитъ звуци на своята безсмъртна лира и съ цената на своята буйна юнашка кръвъ, застави дори и стария Балканъ да запѣе хайдушка пѣсень? . . .

— — —

На следния день осъмваме при горедолу проясненъ небосклонъ, обаче при студено и вѣтровито време. Юмрукътъ е чистъ, изжпанъ и подмладенъ, но около главата му се виятъ все още мъгливи чалми — може би това сж влажни кърпи за успокоение. Земята е мокра, студениятъ вѣтъръ „бръсне“, а слънцето като чели си играе на криеница съ насъ — много късно се подава задъ широкия гръбъ на Юмука. Нашитъ нощни съквартиранти нѣматъ много време за ча-

кане, пъкъ и изгледитѣ за по-голѣмо проясняване и затопляне сж слаби, затуй веднага загорцитѣ тръгватъ за родното село, а туристическата двойка тегли пакъ направо презъ върха за хижа „Тѣжа“ и нататѣкъ. Оставаме само ние, четиримата карловски туристи и пазачѣтъ на хижата. Ще чакаме пазача на заслона, който е жителъ на близкото село В. и още вчера бѣ изпратенъ тамъ, хемъ нѣщо като въ домашенъ отпускъ, хемъ съ нѣкои особени порѣчки отъ гастрономическо естество. Но деньтъ се преполовява, пазачѣтъ не идва, времето и то не проявява никакво желание да се пооправи, нѣщо, което пъкъ не позволява и намъ да се поразтѣпчемъ далечъ отъ заслона и при това положение решаваме да отложимъ „обиколката“ на Юмрукъ чалъ за друго, по-благоприятно време. Преди да напустнемъ заслона, обаче, оставяме едно доста остро и порицателно писмо за недисциплинирания пазачъ, който наистина обичалъ да поизлѣгва, повече да си попийва,

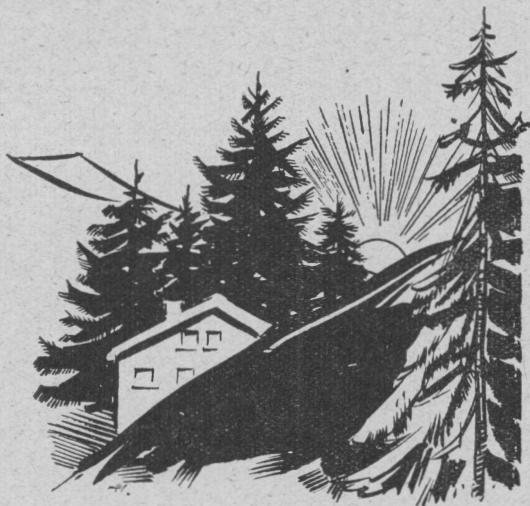
а напоследѣкъ, откакто се е качилъ да живѣе тукъ, на върхъ Балкана, започналъ и . . . да „поетизира!“ . . .

Ето първото му творение, отъ което изнасямъ известна частъ тукъ дословно и споредъ оригинала, за да изпълня обещанието си къмъ автора, а донѣкъде и да оправдая заглавието и съдържанието на тѣзи откъслечни впечатления, настроения и съжаления отъ единъ „скоропостижно“ прекъснатъ излетъ:

„24-тий Августъ

денетъ е историкъ
Юмрукъ-чалъ по върха
съ снѣгъ е покритъ

Туристи студени
съ голите колени
по хижи се спряха
слатко вредъ заспаха
Само на Юмука
въ новия заслонъ
самъ той пазача
дреми като конъ“ . . . и пр. . . .

ПЕТНАДЕСЕТЪ ДНИ ИЗЪ АЛПИТЪ

В. Гърличковъ

Още прѣсенъ бѣ споменътъ отъ миналогодишното ни бродене изъ Алпитъ и изкачването на Монъ Бланъ и ето ни отново пакъ тамъ. Този пѣтъ въ Нѣмскитъ — Тиролски и Баварски алпи и Югославскитъ Юлийски алпи.

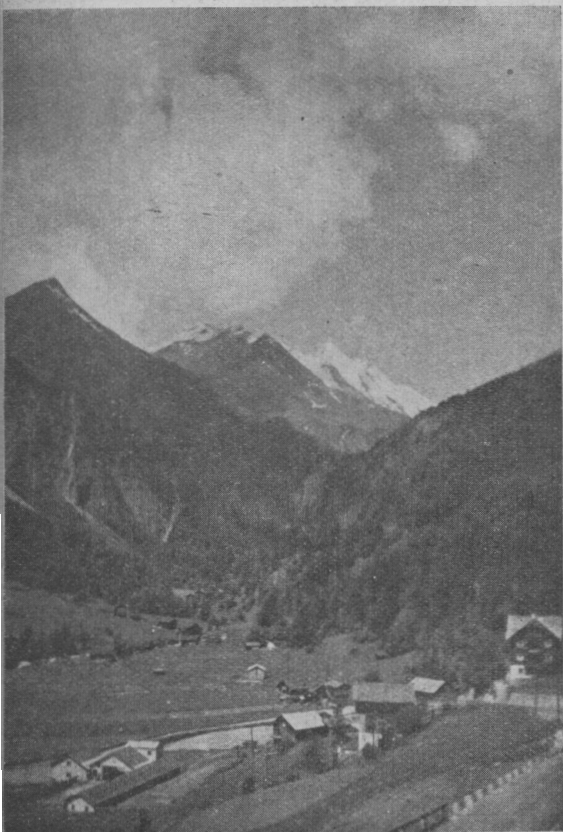
Нашата първа целъ е Гросглокнеръ. Презъ единъ хубавъ юнски день тръгнахме отъ Вилахъ по великолепенъ планински пѣтъ за Дьолзахъ, откъдето съ автобусъ, движейки се по най-красивото и най-високото алпийско шосе „Гросглокнершрасе“, презъ Хайлигенблутъ се отзовахме въ Францъ Йозефъ хъе — 2362 м., крайната точка на превознитъ

срѣдства къмъ Гросглокнеръ. Оставихме частъ отъ припаситъ си тукъ, защото ни предстоеше тежъкъ и уморителенъ пѣтъ, а съ по-лека раница изкачването е по-приятно.

Прекосихме голѣмия ледникъ „Пастерзенбоденъ“ и веднага започнахме катеренето по стръмнитъ снѣжни склонове. Тръгнали безъ водачъ, ние разчитахме на чудесното време, на предварителното проучване на пѣтя, който ни предстоеше да минемъ, и на нашия планинарски инстинктъ. Първата неприятностъ не закъснѣ да се появи. Ние попаднахме въ зоната на малкия ледникъ „Хофманъ“, когато не успѣхме да забележимъ предварително и да избѣгнемъ, защото бѣ покритъ съ снѣгъ. Липсата на пикелъ, какъвто смѣтахме, че ще ни бѣде нуженъ едва за върха, затрудняваше задачата ни. А хижата подъ върха, отъ която възнамѣрявахме да си наемемъ такъвъ, бѣ още много далечъ. Щастлива случайностъ, обаче, ни даде възможностъ да превъзмогнемъ затруднението: съ долната частъ на единъ счупенъ пикелъ, който намѣрихме захвърленъ върху ледника отъ нѣкой нашъ предшественикъ, ние, макаръ и доста трудно, успѣхме да преминемъ първото препятствие. Пѣтътъ ни до хижата „Ерцхерцогъ Йоханъ“ бѣ вече откритъ; минавайки по току-що падналъ снѣгъ и наскоро срутена лавина, надвечеръ ние бѣхме вече въ нея.

Хижа „Ерцхерцогъ Йоханъ“, 3456 м., е доста просторна дървена постройка, отлично уредена и обзаведена съ спални и богатъ бюфетъ. Въ нея имаше вече седемъ-осемъ нѣмски алпинисти и алпинистки, които като насъ имаха намѣрение да пренощуватъ, за да поематъ на другия день къмъ върха. Бързо се сприятелихме съ тѣхъ и прекарахме една великолепа нощъ.

Но надеждитъ, съ който заспахме, бѣха помрачени твърде бързо: рано сутринята ни събуди страшна буря, чийто бѣсенъ

Гросглокнеръ

Снимка В. Гърличковъ

напоръ каточели искаше да изтръгне хижата от нейните основи. Вместо желанния походъ къмъ върха, ние се почувствувахме безсилни пленници на планината. Много часове минаха въ очакване да мине бурята. Всѣки часъ, обаче, ни носѣше все по-голѣми разочарования, защото не се явяваха никакви изгледи за това. Най-послѣ двама германци, отегчени

двама германци, мъжъ и жена, които се съгласиха да тръгнатъ съ насъ и да ни показватъ пътя, ние сѣщо тръгнахме. Непрогледната мъгла и напрѣчниятъ вѣтръ затрудняваха всѣка наша стѣпка. Но решението ни бѣше твърдо — ние трѣбваше да стигнемъ върха!

Следъ половинчасови тежки усилия, двамата придружаващи ни германци се

На Цугшпитце

Снимка В. Гърличковъ

да чакатъ благоволенieto на планината, взеха опитенъ водачъ и тръгнаха. Искаше ни се да тръгнемъ веднага следъ тѣхъ, но липсата на подходяща екипировка: пикелъ, вѣже и котки, набавянето на които ни отне много време, не ни позволи това. Следъ като се снабдихме съ такива — пазачътъ на хижата ни ги даде подъ наемъ — придружени отъ други

отчяха и решиха да се върнатъ. Не бѣше възможно да ги задържимъ повече. Следъ като ни пожелаха добъръ пътъ, тѣ поеха обратно и се изгубиха отъ очите ни въ мъглата. Останали сами, ние за моментъ се поколебахме дали да последваме тѣхния примѣръ. Но решението ни да завладѣемъ още единъ леденъ гигантъ наддѣлѣ и ние отново поехме

борба съ бурята, надъвайки се, че ще настигнемъ до върха първата група германци и тѣхния водачъ.

Всрѣдъ непрогледна мъгла, която жестоко шибаше лицата ни съ ледени зрънца, водени само отъ нашия инстинктъ, ние успѣхме най-после да приближимъ почти отвесната ледена стена на Клайнглокнеръ — 3783 м. Въпрѣки че ни предстоеше най-трудната частъ отъ пътя, ние едва сега почувствувахме близостта на преследваната целъ. Пикелтъ влѣзе въ своята роля. Всѣка крачка трѣбваше да бѣде сигурно предвидена и точно направена; за всѣка стѣпка трѣбваше да се дълбае ледътъ, когото упорито завладѣвахме съ неспирния ни стремежъ къмъ висинитѣ. Клайнглокнеръ е последното препятствие по пътя за неговия поголъмъ събратъ. Презъ него не може да не се мине, за да се отиде до Гросглокнеръ. Тѣй както не може да не се мине презъ страданието, за да се постигне единъ мигъ щастие.

Следъ изкачването на Клайнглокнеръ ни очакваше малко спущане и отново изкачване до „Гросглокнеръ“ — 3798 м., гдето намѣрихме първата група германци. Малцина могатъ да си дадатъ точна смѣтка за чувствата, които изпитватъ при възкачването на такава височина; още по-малко сѣ тия, които могатъ да дадатъ представа за това чрезъ перото си. Особено, когато гледкитъ, които очаквашъ да видишъ, тѣнать въ мрачна мъгла и около традиционния кръстъ на върха, полузатрупанъ съ снѣгъ, бушуватъ неукротимитѣ стихии на планината. Предъ очитѣ ни имаше непроницаема стена, която скриваше всичко. Но тя не можеше да скрие отъ нашата стремяща се душа онова, което чувствувахме, безъ да го виждаме: безкрайнитѣ вериги на масива, страхотнитѣ пропасти и скали, гордитѣ самотници-върхове, издигнали снѣжни чела къмъ небесата, мощниятъ дѣхъ на вѣчната планина. Затова, когато се върнахме въ хижата следъ дълго и уморително слизание, на многобройнитѣ въпроси, зададени отъ загриженитѣ за на-

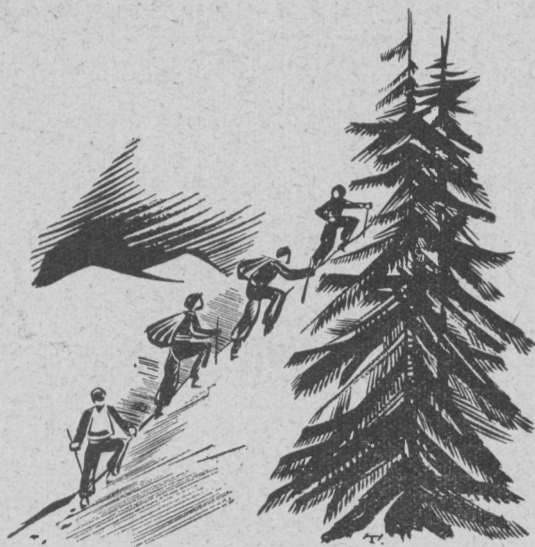
пата съдба другари, успѣхме да отговоримъ само: „Да, времето е ужасно, но Гросглокнеръ е чудно хубавъ!“

Следъ слизането отъ Гросглокнеръ се спустнахме въ малкото, но красиво планинско градче Целамзее, разположено на брѣга на грамадно езеро. Отъ тамъ презъ Инсбрукъ стигнахме въ Гармишъ-Партенкирхенъ, съ намѣрение да посетимъ Цугшпитце. Привлѣче ни, естествено, не зѣбчатата желѣзница, която отива до върха, но планинарскиятъ пътъ до тамъ. Затова отъ Гармишъ трѣгнахме следъ обѣдъ по този живописенъ пътъ, минаващъ презъ шеметни пропасти, свързани съ висящи мостове. Тѣсното дефиле съ грамадни склонове, въ което той навлиза по-нататъкъ, ни отведе надвечеръ въ хижата „Хьооленталхюте“, гдето пренощувахме, за да продължимъ на другия день за върха. Упжтени отъ нѣмски планинари, сутринята ние напустнахме хижата и скоро стигнахме до една отъ първитѣ прегради: отвесни скали, чието преминаване не би било възможно, ако по тѣхъ не бѣха поставени желѣзни стълби и куки, които улесняватъ качването. Навлѣзохме въ областта на снѣга, гдето трѣбваше да преминемъ като истински катерачи една надъ 800 метра скалиста стена, за да стигнемъ Цугшпитце. Влошаването на времето затрудни задачата ни. Но поставенитѣ отъ Мюнхенския алпийски клубъ желѣзно вѣже и куки ни помогнаха и тукъ да преодолѣемъ тежкото препятствие. Следъ около петъ часа ние бѣхме вече на върха, на нѣколко десетки метра отъ който сѣ построени станцията на въздушната линия и една хижаресторантъ, гдето отпочинахме. Следъ малкъ престой на върха, по въздушната линия слѣзохме въ Шнеефернерхаусъ — 2650 м., гдето е и началната станция на последната и крайната на зѣбчатата, която минава тукъ по тунелъ подъ самия връхъ. Къмъ станцията има построени и грамадни хотели, собственост на Германскитѣ държавни желѣзници, които побиратъ хиляди любители на ски-спорта, чието царство е тукъ. Дори и презъ

този ранен лѣтенъ месецъ тукъ имаше скиори, които използуваха хубавия снѣгъ. Продължихме слизането си по друго дефиле, край хижитѣ Кноръ — 2052 м.; Ангеръ — 1370 м., Бокъ и др., като накрай минахме презъ твърде интересния „Партнахкламъ“, представляващъ грамаденъ процепъ въ скалната планинска верига, широкъ около 3—4 метра и високъ къмъ 100, прорѣзанъ отъ буйна рѣка. Нашето слизане свърши въ Партенкирхенъ, отгдето предприехме и едно малко градско пѣтешествие: въ Мюнхенъ видѣхме Алпийския музей, който е отъ голѣми интересъ за всѣки планинаръ, въ Лайпцигъ разглеждахме градскитѣ забележителности, а въ Берлинъ направихме едно незабравимо гостуване на г. Баумайстеръ, председател на Желѣзничарския спортенъ сѣюзъ въ Германия, и на наши приятели, членове на сѣщия. Не е възможно да се опише огромната организация на този сѣюзъ съ нѣколко реда, затова ще се задоволя да спомена само, че той има грамадни заслуги за развитието на планинарството въ Германия, независимо отъ другитѣ спортни отдѣли, които се числятъ къмъ него. Отъ срѣдитѣ на този сѣюзъ изхождатъ и членоветѣ на Хималайската експедиция до Нан-

га-Парбатъ презъ 1934 г. съ водачъ Вили Меркелъ, който се ползувалъ съ името на най-известенъ планинаръ въ Германия, а по професия е билъ шлосеръ. Заедно съ трима свои другари той стана жертва на Нанга-Парбатъ презъ сѣщата експедиция. Гостувахме още на колежитѣ отъ Есенъ, Нюрнбергъ, Мюнхенъ, отгдето презъ Вилахъ преминахме въ Югославия съ желанието да посетимъ и Триглавъ — 2872 м. Неговата височина е по-малка отъ тази на Мусала, но поради алпийския му строежъ изкачването е по-трудно. Лошата сѣдба и тукъ не ни забрави: този красавецъ ни посрещна съ хубава мъгла, а ни изпрати съ такъвъ пороенъ дѣждъ, че още не сме го забравили.

Но въпрѣки препятствията и нespoлукитѣ, или може би тъкмо поради тѣхъ — въ душитѣ ни има сега повече богатства отъ нови чувства и преживявания, които осмислятъ земнитѣ дни. И когато, връщайки се къмъ родината, ние отправихме погледитѣ си единъ къмъ другъ, всѣки отъ насъ виждаше въ очитѣ на своя другаръ какъ блестятъ съ тиха свѣтлина нѣмитѣ очертания на още нѣколко планински гиганти.

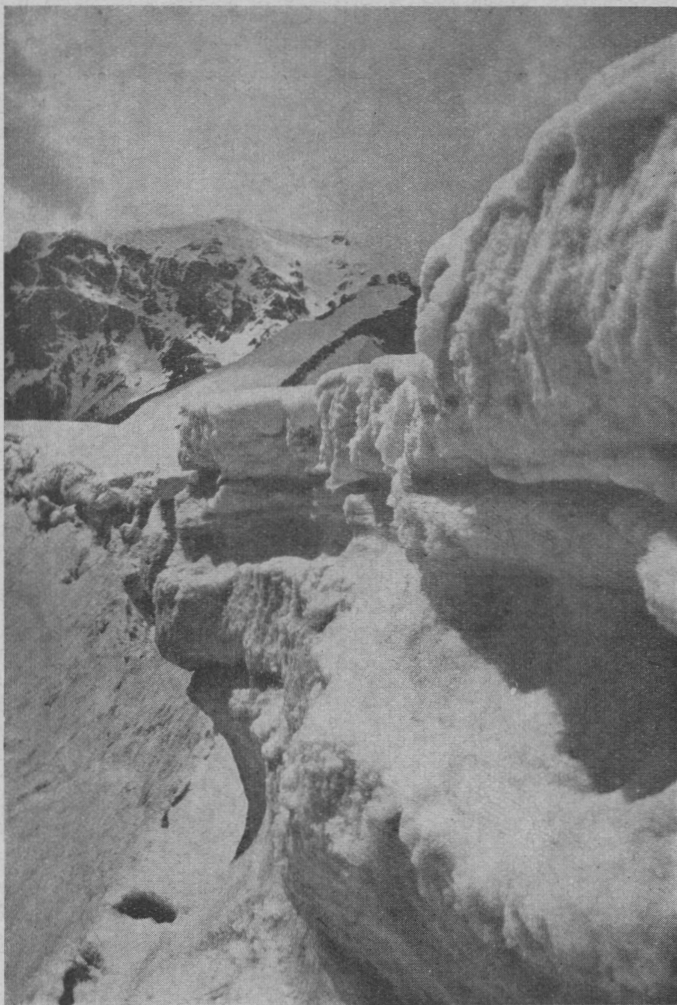

КАТЕРЕНЕТО ПО ПЛАНИНИТЪ, РАЗГЛЕДАНО БИОЛОГИЧНО

Д-ръ Ернстъ Хасъ

Намъ днесъ ни изглежда съвсемъ естествено, че много хора преживяватъ тежката и сериозна борба съ планината

спомнимъ, че преди не много време никой не е мислилъ да се скита изъ „голитъ и пусти“ планини само заради самото

Зима въ Стара-планина

Снимка К. Козлевъ

като истински еликсиръ, че напреженията и опасноститъ за тѣхъ се превръщатъ въ почивка и удоволствие. Нека да си

катерене, за да излага на опасностъ здравето и живота си. Какъ може да се обясни това превръщане? Не сж ли дълбоко

вътрешни силитѣ, които гласкатъ планинския катерачъ нагоре къмъ скалитѣ и леда, които го каратъ да преживѣе тамъ тѣхнитѣ чудеса и приключения? Вътрешната принуда, която притегля насъ съвременницитѣ отново и винаги къмъ планината, е неимовѣрно силна и щастieto, което чувствуваме при планинскитѣ обиколки, е дълбоко и незабравимо. Който познава това щастие, той знае, че се касае за нѣщо много по-големо отъ обикновеното запълване времето на днешния човѣкъ. Коренитѣ на нашата любовъ къмъ планината лежатъ въ действителностъ много по-дълбоко. Тѣ сѣ обосновани въ прастари биологични закони, съ които се сблъсква съвременниятъ животъ. Азъ ще се постарая да посоча тази връзка. При това нищо не е по-далечъ отъ менъ отъ намѣрението да рационализирамъ чрезъ естествено-историческо доказване свръхиндивидуалистичното преживяване на отдѣлния планински катерачъ. Азъ считамъ, обаче, че ние трѣбва да използваме всѣки случай, за да се освѣтляваме за непромѣняемитѣ закони на нашето битие. Познанието на творческитѣ сили на живота би ни предпазило да поведемъ борба срещу собствената си природа. Собствено, макаръ и да изглежда противоестествено, но развитието въ последни дни посочи недвусмислено, че удобното, приятно и не много тежко съотговорности съществуване, сир. едно състояние, за чието достигане човѣчеството се е старало въ течение на хиляди години и въ което днесъ много хора живѣятъ, мжчно се изтърпява за по-продължително време, че то не прави хората по-щастливи, че даже предизвиква различни явления на израждане. Разрешението на загадката лежи въ начина, по който околниятъ свѣтъ въздействува върху нашитѣ тѣлесни и душевни качества. Отъ общовалидни биологични закони може да бжде заключено по какъвъ начинъ ще трѣбва да ни се отрази даденъ опредѣленъ начинъ на животъ, даже ако ние ще следва да почувствуваме това въздействие само по заобиколенъ непрѣкъ пжтъ върху нашето неосъзнато

Азъ. Единъ погледъ въ работилницата на живота ни показва най-добре силитѣ, които тукъ сѣ въ действие.

Развитието на човѣчеството и околниятъ свѣтъ.

Подъ влиянието на единъ точно опредѣленъ околень свѣтъ, човѣкъ е станалъ това, което е днесъ, и една промѣна на този околень свѣтъ ще трѣбва да доведе до съответни въздействия върху понататъшното развитие на човѣчеството. Познанието ни върху биологичното влияние на облѣкло, храна, климатъ, почва и пр. се е все повече задълбочавало и днесъ значението на околния свѣтъ за нашето битие изглежда по-големо отъ всѣкога по-рано. Наистина, отъ друга страна, не трѣбва да се смѣта, че околниятъ свѣтъ единствено досега е давалъ насока на живота. Явно е, че едно свръхначало, което ние непосредствено не можемъ да узнаемъ, чието съществуване, обаче, трѣбва да приемемъ, опредѣля пжтя, по който върви цѣлото мирово творение. Но въпрѣки това ограничение, за влиянието на околния свѣтъ остава широкъ просторъ за въздействие върху нашия животъ. Въ тази областъ много нѣщо ни е известно, повечето, обаче, е още скрито. Ние не можемъ да си представимъ живота самъ за себе си, безъ прибавката отъ химически и физически системи. Човѣкъ даже и да не иска да обясни всѣко движение за животъ съ материални явления, все пакъ всѣко биологично събитие, най-малкото въ рамкитѣ на нашия кръгъ на познание, е свързано съ материалистични системи. Като основно качество на живата субстанция важи, че тя развива дейностъ само подъ натиска на външни условия за животъ. Даже когато такива качества се намиратъ онаследени, съ което се дава възможностъ на следващитѣ поколения да строятъ нагоре върху една вече разполагаема основа, винаги и въ този случай се касае за предразположения, за чието осъществяване наново е необходимо положителното влияние на околния свѣтъ.

Животните, а също и много примитивните хора живят в състояние на пълно приспособяване към условията на тяхната околна среда. Тези отношения между организъм и околната среда са се променяли незабележимо бавно през времената на човешката история. Бавността, обаче, с която всяко подобно приспособяване се е извършвало, е създавала възможност за ново нагледане. Организъм и околната среда никога не са се отклонявали от тяхното вътрешно равновесие. Положението на нещата се изменило коренно, откакто човкът се научил сам да създава своя околната среда. Съвременната наука му помогнала много за извоюването на тази нечувана власт. Със владицеството над света той, обаче, взема в ръцете си и своята собствена съдба, отначало като че ли не особено голям успех. Изглеждаше, като че ли в своя стремеж за власт и богатство, в своето дирене за най-отдалечените неща на света, той забравил себе си. Нашите познания за мъртвата материя са нарастнали неизмеримо, докато същител за живота в никой случай не могат да се мърят с развитието на първите. Причината за изоставянето на науката за живота не трябва да се търси само в това, че при психологичните изследвания се касае за много по-трудни проблеми; това трябва да се отбележи предимно на погрешното схващане, че могат да се извършват биологични изследвания със същите технически методи, които в други области дадохме така учудващи постижения. По този начин се извършиха безброй много единични наблюдения, дойде се до хиляди частични резултати; забрави се, обаче, човкът да бъде разглеждан в неговата цялост, като одушевено същество. Познанието на законите на мъртвия свят ни постави в положението да подкрепяме стремежа на широките маси за удобство, за лукс. Въ всички професии настъпи нечувана рационализация на работните методи; въпреки това, обаче, чрез този процес полученият

прирастък на материални блага не е достатъчен да замести за творещия човек онова, което той загуби чрез обездушването на труда. Днешният живот получава своя образ чрез нашата собствена воля, чрез волята на нашето осъзнато Аз. Волята на нашето тло, неосъзнатото Аз, животинските инстинкти, върху които нашето съзнание в течение на своето човешко развитие се е отразявало, тези инстинкти вече ние нито познаваме, нито уважаваме. Най-различни укори срещу модерния живот са по този начин вече издигнати до посочения жгъл на зрение. Няма почти нищо в нашия днешен начин на живот, което да не би могло да бъде поставено в причинна връзка с разпокъсаността и с гнилостните явления на културата ни. Нека да си спомним само за походите срещу алкохола и никотина, срещу известни форми на хранене, срещу праха и шума, срещу неестественото обличане, даже и срещу напредъка на медицината. Сигурно не би могло да се отрече голямото значение на подобни стремежи за новаторство спрямо споменатите и много други вреди, но на тях са подложени все пак само определени частични области от нашето битие, поради което не би могло да им бъде преписано едно всеобхващащо значение. Необходимо е разсъжденията за начина на водене на живота днес да бъдат започнати при много по-широка основа. Ние ще се занимаем по-долу с един начин на обсъждане, който, макар и да не е в състояние да ни обясни всичко, все пак ще е показал като особено плодотворен.

Творческа сила на ритма.

Не новото появяване на тази или онази вредност различава нашето съществуване от това на предците ни; още по-съществен житейски принцип е бил междувременно загубен за нас. Въ модерното битие на нас ни липсва ритмът на живота. Всякодневният живот не ни предлага вече екстремната, творческата промяна между глад и си-

СНЪЖНА ГОРА

Снимка М. Кръшнякъ

тость, жег и леден студъ, крайно напрежение и тихо спокойствие, самота и приятелство. Всѣко по-дълготрайно дразнене губи своето биологично въздействие. Само промѣната на състоянието действува творчески. Всички наши органи могат да бждатъ поддържани въ добро състояние само чрезъ трайно участие и упражняване. Всѣки знае, че мускулитѣ отслабватъ, щомъ като не бждатъ употребявани достатъчно, че една неупражнявана кость се обезкалцира съ течение на времето и пр. Това, обаче, не важи само за мускули и кости, а сѣщо така и за онѣзи морфологични и, ако така можемъ да кажемъ, функционални структури, на които ние дължимъ своята производителна способностъ, тѣлесно и душевно здраве. Онова, което не се използва въ пълнѣнъ размѣръ и пълна степенъ, се разрушава отъ самия организъмъ. Формата и способността сж отговорътъ на живата маса върху съответното дразнене на външния свѣтъ. Отслабне ли нѣкоя подобна творческа принуда, веднага се атрофиратъ и онѣзи структури, които сж били създадени чрезъ нейното въздействие.

При изграждането на тѣй важната вегетативна нервна система изпѣква по особено ясенъ начинъ принципътъ на виупларитета, комуто е подчиненъ всѣкакъвъ животъ. Всички наши органи се насочватъ, т. е. свързватъ се въ едно символично цѣло, чрезъ безброй уредби, които работятъ трайно, безъ да сж осъзнати отъ насъ. Пулсъ, тласкъ на кръвта, дишане, съставъ на кръвта и на другитѣ тѣлесни течности, всички тѣзи величини подлежатъ на трайни, преплетени и взаимно подредени колебания, които трѣбва да бждатъ схващани като отговоръ на всѣкакъвъ видъ използване и които единствено правятъ възможна нашата голѣма приспособимостъ и производителностъ. При живота на примитивнитѣ хора и този на животнитѣ ние можемъ по-добре да различимъ, отколкото при нашето собствено сѣществуване, че има преди всичко две противоположни

фази на живота: състояние на спокойствие, на сънъ, на приемане на храна и на смилане, отъ една страна, и състояние на напрежение, на борба — отъ друга. Съобразно това двойно дѣленіе вегетативната нервна система има, така да се каже, две рѣще и функцията на отдѣлнитѣ органи се урежда чрезъ тѣхъ, като чрезъ две противно действащи юзди. На състоянието на спокойствие и асимилация отговаря отпущането на мускулното напрежение, намалението удара на пулса, спадане натиска на кръвта, стѣсняване на зеницитѣ, увеличено стѣляне на слюнка, стомашенъ сокъ и чревни секречии. На състоянието на борба, външно изразяващо се постижение, на дисимилацията, напротивъ, отговарятъ повишено внимание, разтворени зеници, бързъ пулсъ, ускорено дишане, увеличенъ натискъ на кръвта, спиране на всѣкаква смилателна дейностъ и пр.

Погледътъ върху тѣзи отношения води до важни познания. Ясно е, че увеличението на производителната способностъ на нашето тѣло може да бжде постигнато не чрезъ стѣгането само на едната юзда. Дветѣ споменати функционални състояния трѣбва да се намиратъ въ равновесие. Повишеното използване на едната органична система предизвиква неминуемо намаление въ общото постижение, което довежда съ течение на времето до отслабване на останалитѣ органи. По-голѣмо общо постижение, т. е. повишено приспособяване, по-висока биологична качественостъ могатъ да бждатъ достигнати само чрезъ промѣнливо и силно използване на органитѣ, разпредѣлени въ дветѣ противоположни функционални състояния. Трайно еднозначно отежняване води въ най-добрия случай до нехармонично едностранно постижение и ограничава нашитѣ останали възможности за развитие, довежда до атрофиране. Само въчната промѣна, само противоположноститѣ сж творчески. Това особено важи — както по-подробно го изложихме и съ примѣра на вегетативната нервна система, и за всички душевни

постижения. Тукъ не е възможно да бжде теглена една раздѣлителна черта между тѣло и духъ. Дветѣ се проникватъ едно въ друго, допълватъ се въ живото същество, така както при една пластична форма мъртвата материя и душевното съдържание на представения предметъ се стопяватъ въ едно нераздѣлно цѣло. Като функция на цѣлия организъмъ израстватъ тѣлесната и душевната енергия. Нашето мислене и чувствуване се влияятъ значително отъ тѣлеснитѣ явления, защото твърде много сж свързани съ тѣлеснитѣ ни качества. Едно несъгласуване въ областта на несъзнателната вегетативна нервна система води следъ себе си до съзнателни душевни послѣствия сжщо тъй, както повлияването на нашата психика може да предизвика тѣлесни смущения. Това, което ние наричаме животъ, е една верига отъ състояния на съзнанието, при чието създаване тѣлото и духътъ сж зети въ еднакъвъ размѣръ.

Човѣкъ трѣбва да проникне до съзнанието, трѣбва да научи да разбира, че едно хармонично взаимодействие на силитѣ на живота може да бжде достигнато само тогава, когато ние следваме прастария ритъмъ на природата; оня ритъмъ, подъ чието действие ние израстнахме до днешното стѣпало на развитие, къмъ който сж нагодени всички наши органични системи и отъ когото ние именно заради това не можемъ да се отдѣлимъ, безъ да си навлѣчемъ вреди. Това е ритъмътъ на годишнитѣ времена, това е промѣната между день и нощъ, това е сжщо така смѣната между гладъ и ситостъ, между възбуда и успокояване, това сж тѣлесното напрежение и слънчевото пребиваване въ царството на собствена душа, това сж радостта и скръбта, които сжщо така си принадлежатъ една на друга, както върхътъ и долината.

(Следва)

Мазалатъ въ снѣгъ

Снимка Ц. Цоневъ

ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА

Найденъ Памукчиевъ

Въ човѣка всѣкога е съществувалъ потикъ за общуване съ природата. Нѣкога това е било инстинктивно, но днесъ то е напълно волево и целесъобразно. Отъ тукъ произхожда и онзи безкраенъ стремежъ къмъ природата, който, кога по-силно, кога по-слабо, е обземалъ млади и стари. За едни — за истинскитѣ туристи — това е продиктувано отъ едно непреодолимо желание на душа и сърдце да се слѣятъ съ пулса на природата; за тѣхъ планинарството е единъ осъщественъ, волевъ и целесъзнатъ стремежъ на човѣка къмъ планинския свѣтъ, за да измѣни въ неговата обстановка своята личностъ, приближавайки я и сливайки я съ планината като духъ и материя. За втори този стремежъ е по-скоро като продуктъ на едно модно увлѣчение — както е на мода спортътъ, тенисътъ, футболътъ, танцътъ, киното и пр., така за тѣхъ сж на мода „екскурзиитѣ“; за трети природата е мѣсто за шумни гуляи и веселия; четвърти търсятъ въ туризма приключения и рекорди и т. н.. Както и да е, докато отначало туризмътъ бѣ дѣло на отдѣлни личности и неговото проявление се таксуваше като рѣдко събитие, съ течение на времето работитѣ вземаха обратъ и върволицитѣ къмъ роднитѣ планини ставаха все по-голѣми и по-голѣми, но същевременно и все по-пѣстри и конгломератни по личенъ съставъ. Отначало на зараждащото се масово влѣчение къмъ природата се гледаше съ нескрита радостъ; въ последствие, обаче, като резултатъ на него започна да се говори за застрашаване на природата и се търсѣха мѣрки за нейната защита, ефикасността на които трѣбваше все повече да се увеличава.

У насъ първиятъ зовъ за организиранъ туризмъ даде любимецътъ Алеко и съ едно творческо проникновение предрече преуспѣването на новата идея.

Основитѣ се поставиха съ основаването на дветѣ голѣми сродни организации — БТС и ЮТС. Отначало тѣхното обособяване и обществена ориентация бѣха съпроводени съ сжщитѣ плахи стѣпки, които сж нераздѣлниятъ спжтникъ на всѣко общо начинание. Но туристическото движение крепише и се разрастваше. И докато преди 40 години само нѣколцина имаха куража да поематъ пѣтя къмъ родната планина, днесъ поклонници на нея сж хиляди млади и стари. Сега вече общуването съ природата е една културна потрѣба за съвременния човѣкъ. Но дали като единъ неизбеженъ съпроводъ на това радостно явление се яви и друго едно — неорганизираниятъ туризмъ, който започна да вдъхва и първитѣ опасения за природата? Популарната мисль обикновено слива понятията масовъ и неорганизиранъ туризмъ и тълкува, че щомъ като ние водимъ борба противъ неорганизирания туризмъ, сме и противъ масовото излетуване. Това е една много погрѣшна мисль. Масовиятъ туризмъ, както и всѣко обществено движение, може да бѣде организиранъ и не. Целта и стремежътъ на туристическото движение е масовиятъ, но организиранъ, дисциплиниранъ и добре осъзнатъ туризмъ. А борбата ни противъ неорганизирания масовъ потокъ къмъ природата е логично следствие на това, че той, безъ нѣкаква полза за когото и да било, е причина всѣкидневно да се разрушава нашата крайно интересна и красива бездушна и жива, растителна и животна природа и нейнитѣ ценности отъ най-разнообразно естество. Въ противовесъ на това туристическитѣ организации се явиха да обновятъ духовно любителитѣ на природата, да създадатъ култъ къмъ нея и следъ като внедрятъ въ сърдцата на своитѣ

членове една безпредѣлна любовъ къмъ опознатата вече Родина, да направятъ отъ тѣхъ най-вѣрнитѣ сторонници за защита на българската природа и нейнитѣ ценности въ всичкитѣ ѝ видове.

Въпросътъ за защита на природата въ чужбина е третиранъ отъ доста отдавна и въ различнитѣ страни е намѣрилъ благоприятни разрешения въ единъ или другъ смисълъ. Наредъ съ най-различнитѣ предпазни и защитителни мѣрки тамъ се създаватъ национални

разнообразието на терена, предвиждало се е на първо време създаването на три парка: единъ въ високитѣ планини на Австрия, другиятъ въ южно и сръдно-германската хълмиста мѣстность и третиятъ въ северо-германската равнина. Въ Италианската камара презъ 1919 г. е билъ внесенъ законопроектъ за националенъ паркъ, а въ сщщото време и италианскиятъ кралъ е подарилъ за сщщата целъ една огромна площъ надъ 2,000 хектара въ Крайнинскитѣ Алпи, богати съ рѣдки растителни и животински видове.

Витошка зима

Снимка фото Заховъ

паркове, съ какъвто ние, въ лицето на Витоша, се сдобихме само преди нѣколко години. Въ Америка, Норвегия, Германия, Бразилия, Шотландия, Австрия и др. сщществуватъ национални паркове още преди 1920 година. Въ Германия и Австрия още презъ 1909 год. се създадоха дружества, които си поставиха за целъ да запазятъ отъ проникващата навсѣкжде цивилизация поне една малка частъ отъ своитѣ природни красоти. Предвидъ

Наредъ съ създаването на национални паркове, борбата за защита на природата въ чужбина се е водила и по много други начини. Така, напр., презъ 1922 г. Германо-австрийскиятъ алпийски съюзъ на конгреса си въ Гайройтъ е взелъ редица оригинални решения, между които: затрудняване образуването на нови дружества, подборъ при приемането на нови членове, изхвърляне на техническитѣ сѣоръжения и удобства въ планинитѣ, прекратяване на

строежитъ, премахване на пропагандата — всичко това съществува да се ограничи числото на туристите и излетуванията въ съответната планина, въ която природата е застрашена. Все въ сжщия смисълъ е разискванъ въпросътъ и на конгреса на Международния съюзъ на планинарските дружества, заседавалъ презъ септемврий 1934 г. въ Понтрезина (Швейцария). На този конгресъ, наредъ съ решенията да се намалятъ планинските строежи и да се насочатъ къмъ по-високите части на планините, да се намалятъ удобствата, да се прекрати строежътъ на пътища и желъзници до планинските излетни обекти, съществува да се намали голъмиятъ живъ потокъ къмъ планините, се е решило сжщо така, по предложение на Белгия, да се създадатъ защитени народни паркове.

По отношение защитата на природата Полша държеше първенство между славянските държави. Тамъ още следъ освобождението на Полша се създаде Държавенъ съветъ за защита на природата, който заема едно отъ най-важните мѣста между държавните институти. Той има голъмъ бюджетъ, издава редовно своя пропагандна библиотека и съ ценното съдействие на всички официални власти въ държавата върши огромна народополезна дейность. Благодарение на този съветъ, изъ Полша сж създадени много народни паркове, а освенъ това и защитата на природата е регламентирана по единъ ефикасенъ начинъ.

У насъ въпросътъ за защита на природата не е третиранъ много отдавна — може би тогава това не е било необходимо. Неговото обществено обсъждане започна отъ момента, когато всички почувствуваха, че природата се намира въ опасность. И понеже тази опасность бърже расте, то и мѣрките за защита трѣбва да се проведатъ съ по-голѣма ударность, иначе ние само ще отслабваме действието на едно рушение, безъ да сме въ състояние да го предотвратимъ. Пър-

витъ ратници въ тази насока бѣха природоизпитателните, естествено-научните, лесовъдските и др. дружества, подпомогнати най-дейно отъ туристическите съюзи, които не рѣдко действуваха отдѣлно съ доста голѣмъ устремъ. Често организираните туристи сж били тревога и сж посочвали опасността за известни мѣстности, природни паметници, рѣдки цвѣта и др., нѣкои отъ които и досега не сж достатъчно добре предпазени отъ изчезване. Презъ 1934 г., като резултатъ на лични наблюдения, азъ излѣзохъ съ статия въ столичната преса, въ която констатирахъ безогледното бране на еделвайса по Козя-стена въ Троянския Балканъ — най-красивото и най-рѣдко цвѣте на планината, който се унищожава не само отъ „излетници“, но и отъ мѣстните селяни за продажба и като резултатъ на това настоявахъ да се взематъ бързи мѣрки за неговото запазване. Съ изключение, обаче, на известни пожелания и формални предписания, и до днесъ нищо конкретно и резултатно не е сторено. Съ течение на времето сж застрашени отъ изчезване още нѣкои видове цвѣта. Необходимо е специалиститъ да се произнесатъ върху това и да се взематъ енергични мѣрки, за да не бѣде после късно.

Нѣкога за пионеритъ въ областта на туристическото дѣло бѣше мечта да видятъ българските планини „опознати“ и „посетени“. Мечтата, обаче, скоро изчезна и се обърна за днешните туристически деятели въ едно учудване. Защото следъ бързото развитие на българския туризъмъ и създаване на редица удобства за неговото практикуване: хижи, маркировка, спални, намаления при пътуване и пр., къмъ планината се повлѣче пѣстъръ потокъ отъ хора, голѣма частъ отъ които нѣмаха и най-елементарните понятия за общуването съ природата. И чудното е тукъ, кой призова тѣзи хора на война съ планините и природата, защото тѣ идваха да отнесатъ чистотата и свежестта, но за съжаление оставяха много отъ пороците и рушителните прояви на града.

Зимна тишина

Снимка М. Кръшняк

Нашето законодателство по отношение защитата на природата все още не е на нуждната висота. Действително, съ създаването на закона за защита на родната природа се направи една крачка напред, но това не е достатъчно. Неговите постановления имат по-скоро видъ на платонически пожелания, отколкото на строги правни норми. Наказателните санкции сж много малки — така, напр., чл. 6 отъ закона предвижда за рушителитъ на природата наказание само глоба до 1.000 лева. Несъмнено не е само законътъ, който ще предпазва природата, но и едни строги негови по-

становления въ много случаи ще изиравятъ решаваща роль.

По отношение защитата на родната природа организиранитъ туристи могатъ да посочатъ много свои дѣла, заслужаващи напълно обществена признателност и адмирации. И много естествено е, че тѣзи, които най-силно обичатъ и ценятъ природата, които много ясно съзнаватъ нейното благотворно възпитателно и облагородяващо значение за човѣка, ще се погрижатъ първи да я запазятъ отъ рушенията на други хора, които, може би, още не сж дорасли да преценятъ това. Такива хора ние нѣма да убеждаваме въ

правотата на нашата кауза; нѣма да настояваме за тѣхната подкрепа, но пѣкъ нѣма и да имъ позволимъ никога да рушатъ нашето свещено дѣло, въ изграждането на което ние вложихме най-ценното отъ своя животъ.

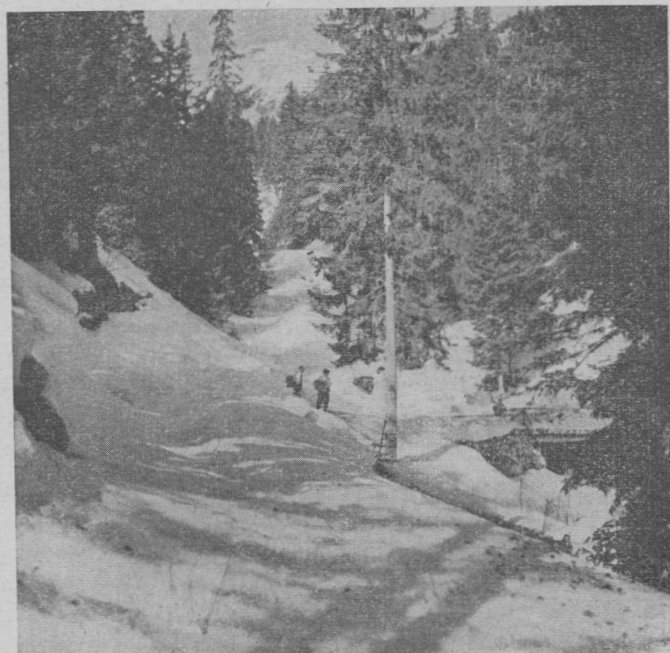
Една добра дейность по отношение защитата на природата у насъ развива Съюзътъ за защита на родната природа, който се основа въ 1928 г. отъ Б. Т. С., Ю. Т. С., Ловната организация, природоизпитателното и лесовѣдското д-ва. Като голѣмъ активъ на Съюза за защита на родната природа може да се посочи обявяването на Витоша за националенъ паркъ, при създаването на който, както и въ послѣдствие при уреждането му, туристите иматъ голѣми заслуги. Въ националния паркъ „Витоша“ организираниѣ туристи сж създали 7 хижи: „Алеко“, „Кумата“, „Селимица“, „Еделвайсъ“, „Момина скала“, „Планинецъ“ и „Фон-

фонъ“. Съ общи усилия на туристи, Столична община, Метеорологичния институтъ и др. е построена и наблюдателницата на Черни връхъ. Освенъ това въ националния паркъ „Витоша“ има още нѣколко постройки, а така сжщо и единъ планински хотелъ „Тинтява“, каквито се предвиждатъ още два. Становището на туристите по отношение на тѣзи хотели е нееднократно изтъквано; то е ясно за всички — сме противъ тѣхъ и можемъ да се аргументираме за това.

Въ заключение, ние се осмѣляваме да подчертаемъ едно: организираниѣ туристи — млади и стари — сме били всѣкога най-вѣрните сторонници за защита на родната природа!

Такива ще бждемъ и за въ бждеще!

За да бжде нашата дейность по-резултатна, необходима е по-щедрa подкрепа и насърчение. Това вече държавата е длъжна да направи.

Изъ Рила

Снимка инж. Ж. Димовъ

БЖДЕЩИ НАСОКИ

Д-ръ Андрей Пиперовъ

Изминалите четиридесет години означават за туристическото движение у насъ не само завършека на определенъ периодъ отъ време, но и приключването на единъ етапъ отъ развитието му, който се характеризира преди всичко съ общаването на обществената мисълъ у насъ къмъ навика за излетуване. Българскиятъ народъ, по характера на своя битъ и стопанство, предимно селски, бѣше свикналъ още отъ първитѣ дни на своето историческо развитие да вижда въ земята си люлката на своето сѣществуване и символа на своето битие. Онова, обаче, което му липсваше, за да може да открие въ нея съкровищницата и изѣора на своето нравствено-духовно осъзнаване и осмисляне, бѣха истинското културно задълбочаване въ вътрешно-човѣшкитѣ проблеми, съ което се характеризиратъ 18 и 19 вѣкъ въ Западна Европа и свободата на волята и духа, които бѣха ограничени отъ робството подъ чужденеца. Следъ като тѣзи прѣчки бѣха премахнати по силата на политическото развитие презъ 1877 г., премахнаха се и ограниченията за културния напредѣкъ на страната ни, като се създадоха предпоставкитѣ за задълбочаване — вече на чисто културна почва — на отношенията между човѣкъ и земя.

Тѣкмо въ този исторически моментъ се появи у насъ туристическото движение. Много грѣшатъ онѣзи, които желаятъ да видятъ въ него една отъ форми тѣ на физическо възпитание или единъ отъ начинитѣ за тѣлесно каляване на народа ни.

По своята сѣщностъ туристическото движение си остава чисто културно-нравствена идеологична общностъ, въ която укрепяването на тѣлото се явява само послѣдствие отъ вторична важностъ. Основния елементъ образуватъ волята и духътъ, които чрезъ задълбочаването на отношенията между човѣка и земята,

личността и обективния свѣтъ, намиратъ новъ начинъ за осмисляне и осъзнаване.

Задачитѣ на Българския туристически сѣюзъ презъ този периодъ отъ време бѣха предимно отъ пионеренъ характеръ. Идеята, на която той се бѣше отдалъ да служи, колкото и да бѣше подкрепена отъ настѣпилото културно-историческо развитие у насъ, се нуждеше преди всичко отъ активна пропаганда и популяризация. Тя се нуждеше отъ отчаяни апостоли и вдъхновени разпространители. Дейцитѣ въ туристическото движение трѣбваше да бждатъ не само негови убедени привърженици, не само да носятъ въ гърдитѣ си вѣрата, но и да иматъ силата и волята да убеждаватъ и увличатъ другитѣ.

Ние трѣбва да признаемъ, че изминалите 40 години посочиха на единъ неимовѣренъ успѣхъ. За оня, който е станалъ жрецъ на дадена идея, нѣма по-голямъ награда отъ тая да вижда, какъ тя обзема все повече хора, запалва все повече сѣрдца. Туристическата идея, идеята къмъ природата и планината, отъ едно пожелание и митъ, се превърна въ живъ лозунгъ на маса хора. Създадената — първоначално плахо и несигурно — организация израстна въ истинско движение, което обединява въ себе си не по силата на привилегии и финансови преимущества, а чрезъ волята за свободна общественостъ и желанието за жертви, чрезъ стремежа къмъ проникване въ човѣшкото „азъ“, посрѣдствомъ отдаването на сѣщото въ планинския миръ, чрезъ жаждата за превъплотение на обикновеното възприятие въ висше емоционално преживяване.

Това посочва, безспорно, на едно чувствително културно развитие у насъ презъ тѣзи години. Напредѣкътъ, който се забелязва или може да бжде предполагаемъ, въ изграждането на нашата общественостъ и по-специално въ ду-

ховно-интелектуалното задълбочаване на нейните отдълни представители, намира по този начин до голяма степен своето мѣрило въ развоя на туристическото движение у насъ. Стремехътъ къмъ планината и жаждата за духовни преживявания въ планинския свѣтъ сѣ достъпни само за културния човѣкъ и възможни единствено за нравствено издигнатата и задълбочена личность.

Изпълнявайки така успѣшно своята първа задача, туристическото движение у насъ имаше и други — чисто обществени и социални задачи, за които то трѣбваше да държи добра смѣтка. Защото качеството му на философско-индивидуална школа трѣбваше да бѣде съчетано съ задължението му на обществена организация. И това съчетание — трѣбва да признаемъ — бѣше извършено едва ли не идеално.

Едва ли е имало у насъ друга организация, въ която социалните добродетели да сѣ били така добре и правилно подхранвани и направлявани, както въ туристическото движение. Основавайки цѣлата своя обществена работа на принципа на безкористното, то създаде у членоветъ си навика да изграждатъ своите начинания въ името на общото благо и ползуване по пътя на личната жертва. Социалниятъ елементъ бѣше още отъ самото начало единъ отъ основните двигатели въ обществената работа на туристическото движение. Може би на него, въобще на безкористната дейность на българските туристи, се дължи и обстоятелството, че у насъ Българскиятъ туристически съюзъ е почти единствената организация, чието дѣло не е било отричано отъ никого.

Въ резултатъ на общополезната дейность на българските туристи и като послѣствие отъ добре разбранитѣ за развитието на движението интереси, се яви материалното строителство. Никога въ България не е било стрѣно отъ обществени организации съ поголѣмъ замахъ и по-възвишенъ идеализъмъ, отколкото това извършиха дейци-

тъ на туристическото движение. Шестдесетъ хижи, домове, високопланински заслони и метеорологични станции бѣха издигнати почти безъ никаква официална подкрепа, само за 15 години. Това не е случайно. За такава гигантска работа бѣше способна само една организация, въ която наистина има хармонично съчетание между идейна основа и творчески задачи.

Излишно е тукъ да описваме идеализма, съ който бѣше изградено материалното творчество на Б. Т. С. Това е такава общоизвестна истина, че би било кощунство съ името и дѣлото на онѣзи, които го създадоха, ако трѣбва още веднажъ да бѣде подчертавано. По-важно е да се отбележи, че това строителство изникна въ тежки политически и критични духовно времена за България, когато моралните ценности бѣха поставени на сериозно изпитание и културните придобивки нѣмаха голямо достоинство.

Материалното строителство трѣбваше на първо време да създаде сигурность въ посещенията на планината. Планината трѣбва да бѣде направена достъпна при всѣко време и презъ всички сезони на годината. Хижитѣ и подслонитѣ трѣбваше да посочватъ ония опорни пунктове, които щѣха да служатъ като здравъ скелетъ въ мощно разрастващото се вече туристическо движение, осигурявайки му просторъ и въздухъ. Тази задача, макаръ и още не напълно завършена, скоро ще бѣде разрешена. Въ близко време, може би при празнуването на половинвѣковното сѣществуване на БТС — у насъ нѣма да има вече излегенъ обектъ, чието посещение да не бѣде осигурено чрезъ материалния строежъ на българските туристи. Мрежата на хижитѣ и заслонитѣ въ планината ще посочва на оная гѣстота, която ще бѣде достатъчна за създаване на необходимата сигурность въ излетуването по българските планини.

Тогава въ областта на материалното строителство ще се постави решително една нова задача, която, ако и да сѣще-

стува и сега като нужда — поради липсата на възможност от обективно естество, е изтикана на по-заден план. Въ българските планини ще се мисли не вече само за сигурност, както е сега, а и за удобства. Нуждитъ на новото време изискват своето. Примитивността на обстановката, която се създава обикновено сега по българските хижи, поради желанието да бъдат поставени по възможност повече такива, не задоволява претенциите на културния човек и ще трябва постепенно да изчезне. Въпросът за баните, топлата и студена вода, пружинените легла и пр. ще се наложи, ако не навсякъде, то въ повечето от нашите хижи, като изключимъ може би високопланинските заслони, където, въпреки това, все пакъ има много място за подобряване — и ще поиска своето разрешение.

Схващането, което съществува сега у насъ на много места, че за планинския поклонникъ е достатъчно само стрѣха надъ главата и здрави обуца на краката, е толкова надживяно от времето, че не се нуждае от критика. Както въ областта на личната екипировка се премина от износените обуца на тавана и стария бичъ, изостаналъ от европейската война, към специалните подковани обуца, ски, гащетата и голфа, без нѣкой въ това да види разточителство и прахосничество, така и въ строителната дейност ще се премине въ създаването на ония минимални удобства по българските планини — собствено на нѣкои места тѣ вече се създаватъ — на които е свикналъ излетникътъ у дома си и от които не трябва да бъде лишенъ и въ планината.

Духовно-етичниятъ елементъ въ броденето из планините посочва също така на известна еволюция, която ни чертае новите пътища и задачи за бъдещето въ тая насока. Докато въ първите стадии на развитието излетуването се чувства само интуитивно, като единъ инстинктъ, като едно влѣчение къмъ планината, които не сѣ оформени въ ясното

съзнание за отношението, което се създава между обекта и субекта, сетнешното развитие неминуемо довежда до активното очертаване на контурите, въ които ще се извърши това взаимодействие. Задълбочаването въ „чувствуването на планината“ идва отъ само себе си, като естествена последица отъ културното възприемане на възбудяните от нея наглед и представи.

По този начинъ нашата мисъл за доминирането на духовно-етичния елементъ въ идейната основа на туристическото движение предъ тѣлесно-възпитателния и спортния такъвъ намира едно ново потвърждение. Културното възприемане на планинския миръ не би било необходимо, ако основата лежеше въ тѣлото, а не въ духа и сърдцето. Неговото еволюционно развитие и осъвършенствуване също не биха могли да бъдатъ очаквани, ако нѣмаше творческото отношение на единъ обект — околния святъ, чувствуванъ и отреагиранъ като хармонично тѣло, и единъ субект — активно възприемащиятъ човекъ. При тѣлесното възпитание ние имаме вмѣсто това само целъ — човекъ и средствата — начините и уредите за постигане на физическото калъване и заякчаване. При втория случай духовно-културниятъ елементъ почти не взема участие въ изграждане основите на системата.

Въ тази област на туристическото движение се пада една благодарна и многообещаваща задача: да съдействува и насочва за създаване на културно отношение на българина къмъ природата и планината. Запазването на исторически и естествени паметници, поддържането на чистота и пр. ще се явятъ тогава като естествена последица на онова ново схващане и чувствуване на планинския святъ, за което не сѣ необходими наредби и наказания, а е достатъченъ само фактътъ на взаимодействието, което изниква между възприемащия и пресъздаващия въ себе си човекъ и възбуждащата и импулсираща природа.

ПЛАНИНАРСТВО и КАТЕРАЧЕСКА ТЕХНИКА

СЪЗЕРЦАНИЕТО КАТО ПЛАНИНСКА ПРЕЖИВЕЛИЦА

Петър Боев

Планината е неизчерпаем източник на вдъхновение и радост. Всъщност нейният звук, багра или форма е красноречив знак, чрез който тя въздейства върху личния живот на човека.

И в минутите, когато човекът се вживя и чрез съзерцанието се сроди с заобикалящия го планински свят, тогава отделните предмети изгубват своята самостоятелност и се превъплотяват: формите — в образи, звуците — в пълнозвучие, багритите — в цветна симфония.

Тогавашната действителност се откроява като едно красиво видение и нейните чисто физически качества изгубват своята материална значимост.

Тя се превръща в безплътна символика, чрез която ние разкриваме онова в самата действителност, което е недостъпно за простото възприемане чрез сетивата.

Съзерцанието, следователно, не е нищо друго, освен една творческа синтеза, едно самооткровение на душата и онова нейно състояние, при което тя, освободена от известни условности, успява да долови неуловимото в живота и неизразимото в природата — нейната скрита и вечна красота.

Но съзерцанието не е празна илюзия, нито произволно преминаване от реалността в царството на фантазията.

Напротив, съзерцанието, като актив-

на творческа преживелица, винаги предполага една действителност и тъкмо то е едно по-ново и по-проникновено виждане на тая действителност.

Но за да бъде съзерцанието такова, се изисква и нещо друго: то предполага не само една по-красива действителност, но и една по-съвършена култура, едно облагородено съзнание и една възторжена чувственост. Защото само при наличността на тия предпоставки ние бихме могли, зад видимостта на нещата, да усещаме тяхната вътрешна съкровеност.

Съзерцанието винаги предполага способност да се овладее действителността и чак след това да се надмogne тя в името на красотата.

Само тогава съзерцанието, като планинска проява, би могла да се изживее не само като наивно-сентиментален унес, а като редка и незабравима, активна и творческа естетична преживелица.

Благодарение на зависимостта и единството между вътрешния (душевния) и външния (планински) свят, емоционалните прояви на планинаря са лишени от каквато и да е сентименталност. Той не е само пасивен съзерцател, пропит с тихо смирение, а чувства, в които трепетите на мечтата винаги са придружени от волеви импулси, насочени към нейното осъществяване — възможването към върховете!

Пречупвайки действителността презъ призмата на нашитѣ сътѣва, ние я преломяваме и вътрешно, споредъ особеноститѣ на нашата душа, мирогледъ и темпераментъ и по тоя начинъ добиваме представи за свѣта — не само като външна, но и като вътрешна действителность.

Отдѣлната скала, малкото цвѣте на нея, зарѣяниятъ облакъ по небето, езерната вълна, падащиятъ листъ, никнещата трева, бучащиятъ потокъ — всички тия дадености на планинската действителность иматъ свой собственъ животъ и прояви.

Но взети заедно, обединени въ творческия процесъ на съзерцанието, тѣ представляватъ буквитѣ на оная символична азбука, чрезъ която ние, освободени отъ рационални предразсѣдъци, долавяме и се вслушваме въ вѣчната приказка на Всемира.

Съзерцанието премахва границата между човѣка и природата и му дава възможность да се вживѣе и слѣе съ съзерцавания обектъ.

По тоя начинъ съзерцанието осъществява мистичното единство на човѣка съ планината.

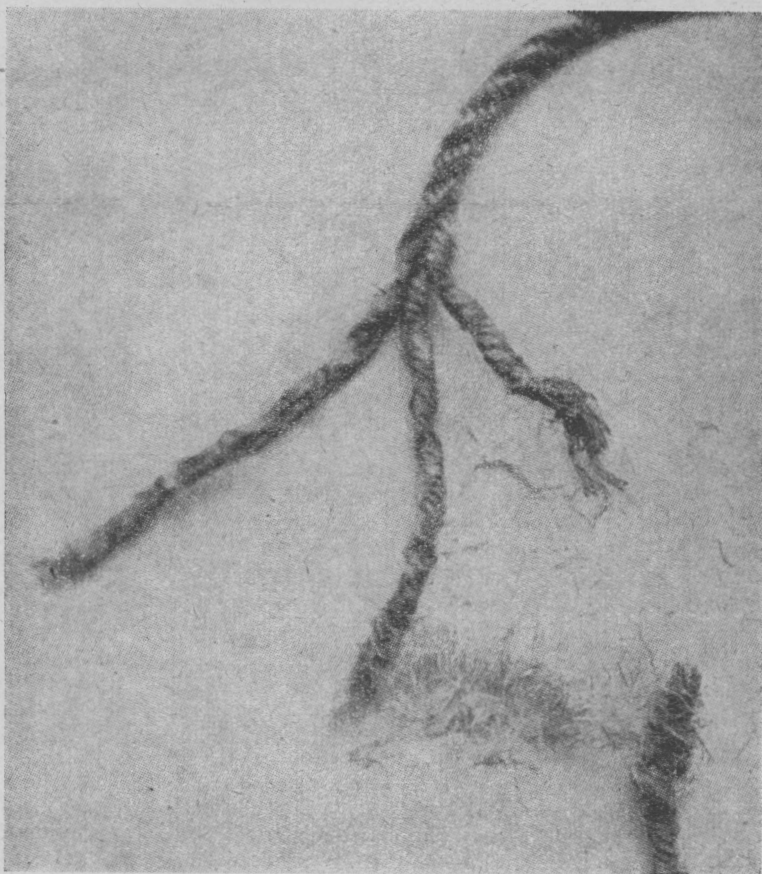

Кадемлия, гледанъ отъ „Пъещитѣ скали“

Сн. К. Козлевъ

ЗА ИЗТРИВАНЕТО НА ВЪЖЕТО

Д-ръ Карлъ Прустикъ

Всѣка година ставатъ нещастия въ планината поради скъсване на въжето. Въ нѣкои отъ сведенията за тѣзи случаи се съобщава, че въжето е било съвсемъ малко използвано и че височината на падането не е била особено голѣма. При такива данни, обикновено, причинитѣ за нещастieto се търсятъ въ друга областъ: остри скалисти рѣбове, падане на камъкъ или нѣщо подобно.

При единъ съвсемъ не алпинистки случай — при опъване на въже между овоцни дървета — азъ бѣхъ наведенъ на мисълта да се занимавамъ по-отблизо съ

предпоставкитѣ за късане на въжето, за които всѣки отъ насъ мисли и които за мене станаха извънредно ясни чрезъ споменатия фактъ.

Въжето на приложената снимка е отъ така нареченитѣ официални въжета на Алпенферайна. Като ново, съгласно описъ за планинарскитѣ пособия, то имаше 9 мм. дебелина въ диаметръ. Азъ го употребявахъ на нѣколко пѣти при леки планинарски изкачвания и следъ това го оставихъ за използване въ градината.

То се скъса при тежестъ отъ около 80 кгр. при мѣстото на превиването му за

свързване. Азъ първоначално си помислихъ, че въжето е било силно повредено на това мѣсто. То, обаче, се кѣсаше винаги на това мѣсто при сѣщото отежняване.

Изследвахъ влакната да не би да сжгнили. Тѣ, обаче, се оказаха не по-малко здрави отъ онѣзи на едно съвсемъ ново въже. Разкѣсахъ тогава една частъ отъ въжето така, както е показано на снимката. Оказа се, че въжето е съставено отъ нишки, срѣдно 3 см. дълги. Съ единъ свършено точенъ уредъ измѣрихъ тогава диаметра на въжето. Той възлизаше на 8.6 мм. Поради изтриването, диаметрътъ на въжето се бѣше намалилъ само съ 0.4 мм. или 4.4%.

За менъ се постави решителниятъ въпросъ: защо чрезъ изтриването на единъ сравнително толкова тънъкъ пластъ на въжето нишките на сѣщото бѣха така силно и при това равномерно повредени?

Това се определя отъ особеността на осуканото въже. Многократното осукване — въ нашия случай трикратно — извежда равномерно, при сравнително кратки разстояния, всѣка нишка на въжето на неговата повърхностъ. При изтриването въжето се изтѣрква именно на повърхността, отъ което се засѣгатъ всички нишки еднакво и въ края въжето остава само съ кѣси влакна, които съобразно съ осукването на въжето понасятъ по-голъли или по-малки тежести. Азъ съмъ твърдо убеденъ, че при планински изкачвания много често се употребяватъ въжета, при чиято провѣрка, би станало лошо на тѣхнитѣ притежатели.

Поради горния опитъ, трѣбва да се взематъ следнитѣ предпазни мѣрки:

1. Всѣко въже, преди използването му, да се изпитва за неговото изтриване. Това се извършва, като отдѣлнитѣ върви на въжето се отдѣлятъ една отъ друга. Резултатътъ отъ изтриването се установява по рѣбоветѣ на вървитѣ: разнищени

влакна и краища на притрити нишки. Колкото повече разнищени влакна се намѣрятъ, толкова по-слабо е въжето.

2. Къмъ въжето трѣбва да се полага най-голъма грижа и внимание.

3. Да се употребяватъ въжета, които отъ съвсемъ нови сж били подъ нашия личенъ контролъ. Само така можемъ да знаемъ съ положителностъ какво е било вършено съ въжето междуременно.

4. За трудни и опасни изкачвания, придружени съ катерене по скали съ помощта на въже и колци, трѣбва да се използватъ само свършено нови въжета.

Тѣжно признание е наистина, че здравината на въжето, особено при употребяване въ скали, се намалява толкова скоро. Ако въ тази насока бихме могли да си помогнемъ, съ това би се допринесло твърде много за намаляването на нещастнитѣ случаи въ планината и то тѣкмо на най-тежкитѣ. Менъ се струва възможно въжето да се обвива съ една свършено тънка плетка или тъканъ. Следъ изтриването ѝ, тази обвивка би могла да се смѣня, като нишките на въжето ще оставатъ винаги незасегнати. При това предполагамъ, че обвивката сигурно ще струва много по-малко, отколкото едно ново въже. Може би нашитѣ уважаеми доставчици и производители на въжета ще се възползватъ отъ горнитѣ съвети!

Използвамъ случая, за да лосоча, че конопенитѣ произведения се повреждатъ отъ времето сравнително бърже. Здрави въжета или канapi, които сж стояли две години на открито, могатъ да бждатъ скжсани безъ усилие. Значи: извънъ всичко, въжетата никога не бива да се държатъ на открито, напр., по стенитѣ на хижитѣ, а държанитѣ на открито да се използватъ само при голъма предпазливостъ; собственото мокро въже трѣбва да изсушаваме по възможностъ скоро и грижливо.

ВЕСТИ ОТЪ ЧУЖБИНА

Универсална обувка за ходене и катерене

Отъ години вече се правятъ опити съ обувка за катерене, които сж снабдени съ гумени подметки. Резултатитъ, за съжаление, никога не сж били удовлетворителни. Гумената подметка прилепва наистина добре и има голъма трайностъ, когато се употребява по сухъ теренъ; по мокра почва, обаче, тя носи несигурностъ и излага на опасности.

Въпрѣки това, имало е винаги планинари, които сж се занимавали съ този проблемъ — да създадатъ отъ гумената подметка универсална обувка за ходене и катерене. Въ това отношение сж се отличили особено италианцитъ, които най-много сж работили за осъществяването на универсалната обувка. Опититъ на италианскитъ катерачи напоследъкъ сж се увѣличали съ голъмъ успѣхъ. Новосъздадената отъ тѣхъ подметка е не само отлична за катерене, но и много удобна и здрава за ходене по планинитъ.

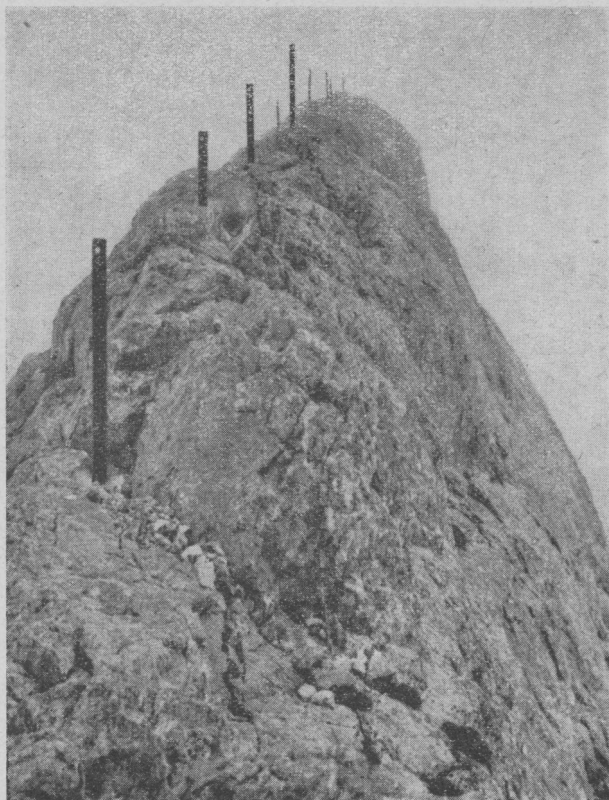
При тази подметка се е държало най-много смѣтка за особеното профилиране на гумата, по начинъ, че последната да гарантира срещу подхлъзване както напредъ, така и въ страни. За тази цель подметката е нарѣзана отдолу и прилича напълно на подкована такава. Горното се вижда отъ приложената снимка.

Създатели на новитъ универсални обувка сж Витале Брамани и д-ръ Еторе Кастилони, двама италианци, известни като отлични катерачи и принадлежащи къмъ листата на международнитъ такива. Съ тѣхното „открытие“ тѣ сж изкачили за първи пѣтъ свършено гладката северна стена на Пицо Бадице (трудностъ отъ VI степенъ), при което е трѣбвало преди това да преминатъ единъ разкъсанъ и стръменъ глетчеръ. Съ сжщата универсална обувка по-късно тѣ сж изкачили сжщо за първи пѣтъ още по-стръмния връхъ Камели по северния му рѣбъ.

Сжщата обувка е била изпитана и от офицери и войници на алпийското военно училище във Аоста. Тамъ обувката е показала друго много ценно качество: тя е била много практична при дълги маршове по пжть и изъ планинитѣ, като е дала много по-малко умора, отколкото подко-

ваната обувка, която е била употребявана досега. Трайността на подметката, която е излѣзла по-продължителна отъ тази на подкованата обувка, както и нейната непромокаемостъ при влага, сж били установени сжщо като важни нейни предимства.

СЪЮЗНО ТВОРЧЕСТВО

Българският туристически съюзъ, въ лицето на своя клонъ „Пиринъ“ — Разлогъ, постигна още единъ значителенъ успѣхъ въ стремежа си да направи планинитѣ достъпни и удобни за посещение за всички тѣхни любители. Благодарение усилията на споменатия клонъ, най-опасното мѣсто въ Пиринъ, известно подъ името „Кончето“, намиращо се по пжтя Елъ-тепе — Баюви дупки, презъ миналата есенъ е било снабдено съ желѣзно вжже

дълго 170 метра. Преходътъ по него, който въ миналото се решаваха да направятъ само най-изпитани планинари, съ поставянето на вжжето става достъпенъ за всички туристи. Вжжето е закрепено здраво въ скалитѣ посрѣдствомъ желѣзни колци и циментъ и за него сж изразходвани 13.000 лева, 10.000 отъ които сж отпущнати за целта отъ Министерството на народното просвѣщение.

СЪЮЗЕНЪ ЖИВОТЪ

Отговаряйки на честитките, поднесени Му по случай Новата година и Коледните празници, Негово Величество Царьтѣ е благоволил да отправи до Председателя на Българския туристически съюзъ следната телеграма:

„Благодаря искрено за изпратенитѣ поздравления по случай Новата година и Коледнитѣ празници, които честитя и на Васъ.

Царьтѣ“

Поради недоброто организационно състояние на Съюза, причинитѣ за което трѣбва да се търсятъ най-вече въ влиянието на международнитѣ събития, ЦН бѣ опредѣлило декемврий м. г. за организационенъ месецъ. Забраната на Министерския съветъ на всѣкакви събрания осуети изнасянето на организационнитѣ срещи, които бѣха опредѣлени да станатъ въ по-важнитѣ сръдщици градове и селища. Вследствие на това, ЦН издаде окръжно № 17, въ което подкани съюзнитѣ клонове, съобразявайки се съ мѣстнитѣ условия, да предприематъ въ възможнитѣ форми и размѣри акции за за-

писване на нови членове и абонати, уреждане на клонови организационни събрания, излети и пропаганда.

*

Забраната на вечеринките и забавитѣ се отрази зле върху интереситѣ на съюзнитѣ клонове, по-голѣмата частъ отъ които ги използватъ като източници на сръдства за своитѣ цели. Централното настоятелство е въ постоянна връзка съ отговорни лица и има положителни сведения, че тази забрана ще бѣде смекчена, ако не съвсемъ премахната, първитѣ признаци за което сѣ вече налице. Надѣваме се, че мнозинството отъ съюзнитѣ клонове ще могатъ да се възползватъ отъ това, за да изнесатъ своитѣ традиционни вечеринки и забави.

*

Съюзниятъ секретаръ Георги Драгоевъ, който бѣ повиканъ на 75-дневно обучение, е вече освободенъ и пое отново секретарската си длъжностъ.

*

Съюзниятъ редакторъ Д-ръ А. Пиперовъ е направилъ презъ миналия месецъ посещение на клона „Сърнена гора“ въ Стара-Загора.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

Домакинътъ и зав. излетитѣ на пловдивския клонъ „Калояновъ връхъ“ — г. Василъ Ст. Лилловъ, се е сгодилъ за симпатичната туристка г-ца Надежда К. Орѣшкова.

Редакцията отправя сърдечни честитки на младитѣ годеници и имъ пожелава щастливи бѣднини.

*

Следъ смъртѣта на председателя на Кернотатския клонъ „Чалъ кавакъ“ — Тодоръ Г. Поповъ, съ протоколно решение въ настоятелството на клона сѣ направени следнитѣ промѣни: Бяндю Желѣзовъ е провъзгласенъ за председател, Стефанъ Христовъ за подпредседател и Борисъ Дечковъ за съветникъ.

*

Пернишкиятъ клонъ „Голо бърдо“ е изнесълъ на 17 декемврий м. г. съ блестящъ успѣхъ своята традиционна „Гравовска вечеръ“. Всички присѣтствуващи сѣ били облѣчени въ национална носия или туристически облѣкла. Проектирани сѣ били два туристически и скиорски филма: „Зима въ Германия“ и „Планинско катерачество въ Германия“.

При отлично настроение, „Гравовската вечеръ“ е продължила до зори.

Клонътъ „Елъ тепе“ въ Банско съобщава, че неговата хижа въ Пиринъ „Демяница“ има постояненъ пазачъ и е отворена презъ цѣлата зима. Всички скиори и туристи, любители на зимнитѣ излети, ще намѣрятъ тамъ топли завивки и добра кухня.

Отворенъ е сѣщо и намиращиятъ се въ политѣ на Пиринъ общински почивенъ домъ, обзаведенъ съ удобни легла и добра кухня. Между Банско и почивния домъ има постоянно съобщение.

За организирани туристи и скиори се правятъ специални намаления на ценитѣ.

*

Посрѣщането на Коледа въ хижа „Алеко“ и тази година е станало особено задушевно. За бѣдни вечеръ е била изработена програма, която е започнала съ почитане паметѣта на всички загинали туристи и е продължила съ изпълняването на много хорови и единични пѣсни, декламации и хуморески. На отличилитѣ се: Атанасъ Янковъ, касиеръ на клона, който най-добре е изпълнилъ една коледна пѣсенъ, и Мойсей Сѣбевъ — за най-добро изпълнение на декламация и хумореска, сѣ били дадени награди. Идването на Коледа е било възвѣстено точно въ

12 часа съ феерично осветяване на коледната елха.

През коледните дни, при рядко хубаво време, съ били устроени ски-състезания, на които съ били наградени печелившитъ скиори А. Цанковъ и Д. Ивановъ. Дамскитъ ски-състезания съ спечелили г-ци Лоти Гернгротъ и Лада Хаджиева, които също съ получили награди. Такива съ били дадени още на „най-симпатичната скиорка“ — г-ца Маня Фишеръ; „най-често надащата скиорка“ — г-ца Н. Гайтанджиева, на най-зле екипирания скиоръ, за най-добре наредената спалня, за най-бързото почистване на трапезата и пр.

Многобройнитъ посетители на „Алеко“ съ прекарали нѣколко дни на незабравима коледна радостъ въ планината.

*

Клонътъ „Родни балкани“ въ Варна, следвайки своята многогодишна традиция, е опредѣлилъ и за тази година инициативитъ, които ще проведе презъ зимния сезонъ. Досегашната му дейностъ, въ която не липсватъ дѣла отъ голѣмъ разредъ, осъществявани винаги съ упоритъ устремъ и готовностъ за жертви, е-залогътъ, че предстоящата дейностъ ще бѣде осъществена въ същия стилъ.

*

Клонътъ „Планинецъ“ въ Тръвна е предприелъ вече осъществяването на зимната си програма за дейностъ. Началото на тази дейностъ е било ознаменувано съ една другарска среща на членоветъ отъ „Планинецъ“.

РЕДАКЦИОННИ ВЕСТИ И БЕЛЕЖКИ

Въ страницитъ на списанието се открива отдѣлъ „Планинарство и катераческа техника. Въ него ще бждатъ помѣствани и разглеждани въпроси отъ по-специаленъ идеологиченъ или технически характеръ, свързани съ опознаването и вникването въ духа на планината, както и съ нейното практично овладяване. За по-пълното и разнообразно списване на този отдѣлъ поканваме да ни сътрудничатъ всички, които иматъ компетентностъ въ тази областъ.

*

Новата годишна на „Български туристъ“ започва подъ знака на трагични събития вънъ отъ нашата страна. Тѣхното отражение върху нашия народъ и държава е очевидно и смущаващо. То не закѣснѣ да засегне и нашето движение, подобно на всички други организации и цѣлостния ни националенъ жи-

вотъ изобщо. Нека върваме, че този пътъ ще ни отминѣ горчивата чаша и трудноститъ на нашата дейностъ не ще се увеличатъ. А отъ трудности ние — организираниитъ туристи — не се боимъ: намъ никога не ни е било лесно. Въ продължение на 40 години тѣмъ тѣзи трудности калиха нашитъ пионери въ свѣтлата борба за създаването на туризма и неговитъ материални придобивки. И днесъ тѣ не ще разколебаятъ волитъ ни, не ще ни принудятъ да спремъ стремителния възходъ.

Друга съществена проява на тази дейностъ е била прочетениятъ отъ секретаря на клона рефератъ на тема „Стопански туризъмъ“. Разглеждайки съ компетентностъ проблема, сказчикътъ е изтъкналъ голѣмото значение на стопанския туризъмъ за страната и въ частностъ за Тръвна, която очаква твърде много отъ посещението на лѣтовници-българи и чужденци.

*

На 10 декемврий м. г., при стечение на цѣлото гражданство, дупнишкиятъ клонъ „Рилски езера“ е открилъ бюста-паметникъ на своя покоенъ председателъ, заслужилъ общественъ и туристически деецъ д-ръ Иванъ Лабутовъ. Бюстътъ-паметникъ е поставенъ предъ Туристическия домъ, който се намира въ градската градина. На тържеството съ присѣствували представители на всички обществени организации, начело съ кмета на града, съпругата, детето, майката и сестрата на покойния и множество видни граждани на Дупница.

Съ тази смѣла въра въ бждещето „Български туристъ“ се уповава на своитъ четити и сътрудници и на всички ония, които го обичатъ. Чрезъ тѣхното сътрудничество и усилията на Централното настоятелство и редакцията то ще продължи своя възходъ, прибавяйки още една творческа година къмъ началото на своето четиридесетилѣтие.

Вложени към пакетитѣ, съ които бѣ експедиранъ брой 9—10 отъ списанието, изпратихме на всички клонове пощенски картички-формуляри, за да ни съобщятъ числото на своитѣ абонати презъ 1940 г. Умоляваме тѣзи картички да бѣдатъ попълнени съ съответното число абонати и да ни се изпратятъ по възможностъ по-скоро, за да опредѣлимъ тиража на списанието презъ 1940 г.

*

Въ отчета на Централното настоятелство за 1938 год. сж допустнати след-

нитѣ неточности: наблюдателница „Мусала“ е собственостъ не на клона въ Самоковъ, както е писано, а на Централното настоятелство на БТС; сжщото се отнася и за заслонъ „Ледено езеро“. Наблюдателница „Черни връхъ“, освенъ на клона „Алеко“, е собственостъ и на Софийската голѣма община и мини Перникъ, които сж я отстъпили за вѣчно ползуване на Ц. М. И. Хижа „Руень“ въ Родопитѣ е собственостъ само на клона „Безово“ въ Асеновградъ.

КНИЖНИНА

Земята на българитѣ — отъ А. Каралийчевъ. Издание на книгоиздателство „Хемусъ“, 1939 г., стр. 200, цена 35 л.

Една прекрасна книга за земята на българитѣ, предназначена за нейнитѣ синове. Самъ Каралийчевъ е синъ на тази земя, която възпѣва. И понеже се докосва до нея съ синовна обичъ, тя му разкрива съкровената тайна на своя вжтрешенъ животъ и чара на природната си хубостъ.

Творбата на Каралийчевъ е вдъхновена изповѣдъ на едно българско сърдце, преизпълнено съ проста, но дълбока обичъ къмъ родната земя. Неговото талантливо перо като плугъ се връзва въ недрата на кърмачката майка-земя и затова словата му сж просмукани съ нейната животворна влага, пропити сж съ оная живителна сила, която блика отъ земята, за да изпълни житнитѣ класове, за да налѣе сокове въ гроздетѣ и дърветата, сила, която е символъ на плодородието и живота.

Въ магията на неговитѣ слова ние долавяме трепета на слънчевитѣ простори на Мизия, черноземнитѣ полета на Тракия, всрѣдъ които се разгва и кипи епопеята на българския миренъ трудъ.

Отъ житната равнина край тихия Дунавъ той възлиза къмъ облачнитѣ върхове на стария Балканъ, сподѣля коравия, но сладкъ залъкъ хлѣбъ на селяцитѣ, стиска заглубѣлитѣ дѣсници на суровитѣ планинци.

Всрѣдъ планината душата му се избистря като прочистено отъ облаци небе и той задено съ планинскитѣ върхове — огромни и чисти, се готви да посрещне изгрва на звездитѣ.

Каралийчевъ не е случаенъ пътникъ по земята на българитѣ. Той е нейнъ синъ, който съ обичъ цѣлува „невидимата й корава дѣсница“, сподѣля нейната настояща и историческа сждба.

Той минава презъ мрака на времената съ копнежъ за оная свѣтлина, която пъл-

ни съ величие човѣшката душа.

Той обгрзва родната земя не само съ погледа си.

Той сякашъ я сграбчва съ творческия замахъ на своята дѣсница и докосва съ устнитѣ си нейната свещена прѣстъ, напоена съ кръвъ и сълзи.

Въ пѣсенъта на неговата речъ благословената българска земя израства като „девойка съ чисто сърдце“, превръща се въ одухотворенъ символъ на „майка, ксято е откърмила милиони синове“, ксято отъ дълбочината на вѣковетѣ се усмихва, устремила своитѣ дълбоки и тъмни очи къмъ бъдещето.

Петъръ Боевъ.

ПОСТЪПИЛИ КНИГИ И СПИСАНИЯ

Топография за всички, отъ д-ръ Ив. Кр. Мирски, майоръ отъ Географския институтъ. Издание на Общодостъпна картографска библиотека, 1938 г. 127 стр. Цена 45 лева. Доставя се отъ автосъ София. Гр. Игнатиевъ 47.

I. Planinski vestnik, органъ на Словенското планинарско д-во, Люблина, 1939 г. кн. 12.

II. Der Bergsteiger, органъ на Германския алпийски ферайнтъ, Мюнхенъ, 1939 г., кн. 1 и кн. 2 въ отдѣлни свитѣци за месецитѣ октомврий и ноемврий.

III. To voipno, органъ на Гръцкия алпийски клубъ, Атина, 1939 г., кн. 10 за м. декемврий.

Отецъ Паисий, органъ на Съюза „Отецъ Паисий“, София, 1939 г., кн. 9 за м. ноемврий.

Морски сговоръ, органъ на Българския народенъ морски сговоръ, Варна, 1939 г., кн. 8 за м. октомврий.

Срѣдецъ, органъ на „Срѣдецъ“, клубъ за тѣлесно и културно възпитание на служителитѣ при Столичната голѣма община, София, 1939 г., кн. 11 за м. ноемврий.

Младъ туристъ, органъ на Юношеския туристически съюзъ въ България. София, 1939 г., кн. 1 — м. ноемврий.

НАШИ ПОКОЙНИЦИ

† АТАНАСЪ БУКУРЕЩЛИЕВЪ

На 5 януарий 1940 година почина на 50 години Атанасъ Букурещлиевъ. Виденъ столиченъ адвокатъ и общественикъ, членъ-секретаръ на Висшия адвокатски съветъ, привърженикъ на хоровото дѣло въ България, покойниятъ бѣ много години членъ на софийския клонъ „Алеко“, а презъ 1931—1934 г. бѣ подпредседателъ на сѣщия и взимаше дейно участие въ туристическия животъ: участвуваше почти въ всички събори, сборки, тържества и излети на Б. Т. С. и „Алеко“. Съ голѣмъ интересъ къмъ културни прояви и туристическата литература, вѣчно усмихнатъ, съ завладяващъ даръ-слово, правилни разбирания за туризъмъ и съ широка душа, Начо — както бѣ известенъ всрѣдъ туристическитѣ срѣди — всѣкога бѣ любимъ другаръ и съидейникъ въ планината и града.

Наредъ съ незаличимитѣ другарски спомени и обществено-туристическата си дейность, Атанасъ Букурещлиевъ остави и една ценна монография за Алеко Константиновъ като юристъ.

Богъ да упокои душата на алековецъ Начо!

*

На 19 януарий скоропостижно е починалъ членътъ отъ софийския клонъ „Алеко Константиновъ“,

† АЛЕКСАНДЪРЪ КЛИЧИЯНЪ

Голѣмъ туристъ и любитель на българската природа, покойниятъ е единъ отъ първитѣ членове на клона, въ живота на който е вземалъ дейно участие, като членъ отъ настоятелството му въ близкото минало. Съ неговата смъртъ клонътъ „Алеко“ губи единъ отъ най-ревностнитѣ си членове, а родниятъ туризъмъ — единъ незаменимъ свой покровитель и приятель.

† К. МАБЕЛЪ РИКМЕРСЪ

На 24 декемврий 1939 г. е починала въ Мюнхенъ известната алпинистка К. Мабелъ Рикмерсъ на 74 г. възраст. Покойната бѣше известна като отлична приятелка на България, чийто планини тя посети и опозна заедно съ съпруга си преди нѣколко години.

Поклонъ предъ паметъта ѝ!

*

† ГЕОРГИ Д. СТОИМЕНОВЪ

Въ навечернието на Коледа, планината отне живота на още единъ отличенъ планинаръ и скиоръ — Георги Д. Стоименовъ. На пѣтъ отъ наблюдателница „Мусала“ къмъ заслонъ „Заврачица“, група скиори, въ която е билъ и загиналиятъ, за да се предпазятъ отъ върлуващата буря, се спущатъ къмъ Маричинитѣ езера подъ вр. Трионитѣ. Внезапно се откъсва снѣжна лавина и повлича въ пропастьта Г. Стоименовъ. Усилията на неговитѣ другари да откриятъ трупа му остава безрезультатенъ.

Загиналиятъ е известенъ планинаръ, използуващъ се съ реномето на победителъ на Мальовица, чийто северна стена, смѣтана за непристъпна, той изкачи презъ 1938 год.

Покой на душата му въ планинския миръ!

*

На 6 декемврий м. г. е починала дейната членка на клона „Приста“ въ Русе

† БАБА СТОЯНКА ВЪЛНАРОВА

на 68 г.

Покойната е взимала участие въ всички прояви и излети на клона. Съ раница на грѣбъ тя е участвувала даже и въ подалечнитѣ излети до в. Св. Никола, в. Бузлуджа, изъ Родопитѣ, Рила и др.

Въ завещанието си покойната е оставила доста отъ своитѣ домашни потребности за клоновия заслонъ „Надежда“.

Поклонъ предъ паметъта ѝ!

СЪДЪРЖАНИЕ на бр. 1: — Тридесетъ и две години „Български туристъ“; Природа, туризъмъ и просвѣта — Проф. д-ръ Б. Филовъ; Бащинъ край (стих.) — В. Искренски; Пѣсенъта на Балкана днесъ — Хр. Г. Фърговъ; Петнадесетъ дни изъ Алпитъ — В. Гърличковъ; Катеренето по планинитѣ, разгледано биологично — д-ръ Ернстъ Хасъ; Защита на природата — Н. Памукчиевъ; Бѣдещи насоки — Д-ръ А. Пицеровъ; Съзерпанието като планинска преживелица — П. Боевъ; За изтриването на вжето — д-ръ К. Прусикъ; Вести отъ чужбина; Съюзно творчество; Съюзенъ животъ; Клоновъ животъ; Редакционни вести и бележки; Книжнина; Наши покойници.
